

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valentini Mangioni Per Vsini E Societate Iesv, In
Signatura Sacra Pœnitentiariæ S.D.N. Papæ Consultoris
Theologi De Religiosa Pavpertime non excludente rerum
Dominium nec Ius testandi Opvscvlvm ...**

Mangionius, Valentinus

Coloniæ, 1639

Sectio Prima. Quâ decem Epopseos argumentæ contra retentionem
Dominij post vota simplicia emissa in Societate, confutantur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63077](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63077)

rem, mutasse sibi titulum possessionis ex tunc ciuiliternimo Domini possidere nisum. Silentio denique uoluam arrogantiam, quâ se in statu Controuerſæ cum Achille, me verò cum aliquo, si Deo placet Thersite comparat.

Venio ad ipsam EPOPSIN excutiendam, quâ faciam per partes & quasi membratim; ne vllus malè coagmentati corporis articulus vllus suo ſectu careat. bifariam autem illam distinguo. in Argumenta, quibus probare contendit, Titium potius vota fuisse destitutum bonorum suorum Domini, illudque in Caium transmisisse: ac proinde testamentum deinceps condere, aut, quod in ſæculo fecerat, reuocare non potuisse (quem ille ipse disertè affirmat esse statum huius Controuerſæ; & in Confutationes Rationum, quibus ego in mea Consultatione contrarium ostendi.

SECTIO PRIMA.

Quâ decem Aduersarij Argumenta confutantur.

Decem omninò, vt dicebam, sunt argumenta, quibus Aduersarius errorem suum stabilire conatur: non est tamen omnium vna & eadè vis: nec ad eundem Scopum destinatio. Primum enim solum ostendit (si tamen ostendit) Titium non potuisse reuocare Testamentum in ſæculo factum. Reliqua (præter quartum, quo demonstrare nititur, esse nullum Testamentum conditum ad fauorem Collegij Colonienſis) continentur,

dunt, Titium nullo modo potuisse testari: & Secundum quidem propter defectum vsus causalis competentis ratione Dominij: Tertium quia nõ fieret satis Ordinationi Præpositi Generalis. Quintum ob defectum Dominij particularis. Sextum ob defectum Dominij veri. Septimum ratione status, quia est mortuus ciuilitè, quoad vsum suorum bonorum, & consequenter quoad Dominium. Octauum ratione temporis, quia factio testamenti illi competit tantum ante ingressum Societatis, non post. Nonum ob defectum propriæ voluntatis. quia Religiosus non habet nec velle nec nolle. Decimum propter fictam traditionem possessionis; eò quod emittendo vota sine protestatione reseruandi Dominium, effecisse videtur, vt Caius Hæres institutus, qui bona hæreditaria possidebat iure familiaritatis; mutauerit sibi titulum, & cœperit possidere suo nomine, & animo Dominij. Interferit etiam, nescio vbi, argumentum quoddam ex Iure diuino naturali: tanquam sit de essentia religiosæ Paupertatis, priuare illicò Vouentem omni Dominio, & iure bonorum temporalium: quod, licet sæpius confutatum sit; adhuc tamen paucis expēdemus in solutione Argumenti secundi.

I. ARGUMENTVM.

à num. 3. vsque ad 9.

Consilium Aduersarij est (nisi fallor) ostendere, Testamentum Titij in sæculo factum, esse

esse irreuocabile ex duplici capite. Primum ex natura communi omnibus Testamentis factis ante ingressum in Societatem. Deinde ex peculiari qualitate, quæ Titij testamento inest.

Ex primo capite sic argumentum formare licet ex ijs, quæ ipse admodum confuse habet.

2. *Ante ingressum in Societatem IESV qualibet dispositiones sunt valida, etiam testamentaria: Et post ingressum sunt irreuocabiles. Ergo dispositio testamentaria facta à Titio ante ingressum ad fauorem Caij fratris, post ingressum est irreuocabilis.*

3. Primam antecedentis partem probat ex iure Societatis in *Exam. gener. c. 8. §. 1. lit. G.* & in Constitutionibus *part. 3. c. 1. lit. G.* vbi expressè dicitur, *quelibet ante ingressum de bonis suis temporalibus, suo arbitratu statuere posse. Si quilibet, & pro suo arbitratu;* ergo etiam Titius per testamentum.

4. Secunda pars antecedentis erat, omnes dispositiones factas ante ingressum, post eundem esse irreuocabiles. Hanc vt probet, primum supponit *EPOPSEOS num. 8.* extremo ex doctrina Baldi in *l. cum Artemidoram. c. vt in possess. legat. col. fin.* statuto; aut Constitutione (*Baldus habet consuetud. n.*) posse tolli liberam reuocandi testamenti potestatem.

5. Deinde num. 4. sic argumentatur. *Qualitas adiuncta Verbo, debet intelligi secundum tempus verb. l. in delictis. §. si extraneus, ff. de noxal. vbi Bart. & alij.*

Sed verbum in nostro proposito est disponere, tempus est illud, ante ingressum: & qualitas adiuncta Verbo est non Reuocare. in exam. gen. c. 4. §. 1. qui textus est
relatiuus

relatiuus ad alium. Part. 3. c. 1. lit. G. vbi dicitur quilibet
 posse disponere ad libitum suum ante ingressum.

Ergo per Constitutiones Societatis Testamentum factū
 ante ingressum, post eundem est irreuocabile. ergo etiam
 Testamentum Titij. Quæ erat consequentia Argumenti
 principalis.

Confirmat hoc totum ex Lud. Molin. de Iust. tr. 2. 6
 disp. 129. & Nauar. Couar. Iul. Clar. ab ipso Molina
 relatis, qui omnes Authores asserunt, Nouitios
 ante ingressum posse statuere de omnibus bonis
 suis temporalibus pro suo arbitratu: sed addit, per
 rationem adductam à Molina posse etiam testari
 irreuocabiliter.

Atque hoc est argumentum, quod Aduersa-
 rius adducit ex naturâ Testamenti cuiuscunque
 facti ante ingressum Societatis. Ex secundo autē
 capite, hoc est ex qualitate peculiari, quæ, inest
 testamento Titij, sic argumentatur num. 4. vers. II.
 Quia Titius.

Titius in suo testamento factō ante ingressum Societa- 7
 tis non se spoliavit omnibus bonis: sed retinuit ter mille
 imperiales: ergo reliqua omnia bona per ingressum incom-
 mutabiliter abdicauit. Antecedens patet ex facto ipso: cō-
 sequentia probatur ex Regulâ. Reseruatō vnus est abdi-
 catio alterius.

Responsio ad primum Argumentum, & primò ad primam
 partem antecedentis.

PRima antecedentis pars erat: ante ingressum 8
 Societatis possunt fieri validè omnes & quacunque
 dispositi.

dispositiones, & consequenter etiam testamentaria. Hæc non probatur ex adducto ab EPOPTA textu Const. in exam. c. 8. §. 1. lit. G. in eo enim cap. ne litera quidem G. reperitur, & in litera A. quæ sola ibi est, & in §. 1. nec vnum apicem EPOPTA inueniet de dispositionibus bonorum temporalium. Agitur enim solùm de dispositione animi necessaria illis, qui in Societatem admittuntur, tanquã Indifferentes: & dicitur, eos esse debere sic animatos; vt non pratendant directè, nec indirectè potiùs hunc, quàm illum gradum: Sed dando locum perfectæ humilitati, & obedientiæ, omnem suipsius curam ad quodcunque officium, vel gradum sint eligendi, suo Creatori ac Domino; & pro ipsius amore & reuerentiâ, Societati, ac Superioribus relinquunt. In parte ergò tertia solùm c. 1. lit. G. habetur, quemlibet ante ingressum posse statuere de suis bonis pro suo arbitratu. Sed si meus EPOPTA diligenter declarationem illius textus inspiciat; intelliget illas voces pro suo arbitratu, quas ipse num. 4. adiecta familiari sibi tessera NB. notari benè iubet; non esse referendas ad arbitrium, hoc est, ad facultatem disponendi, etiam per testamentum: sed ad libertatem intentionis finis, ob quem bona distribuenda sunt. Nam Constitutiones post ingressum in Exam. c. 1. §. 1. requirunt vt ingressi abdicent se omnibus suis bonis, distribuendo illa in pauperes & pias causas: sed ante ingressum relinquunt hoc ipsis liberum; ita vt possint ea distribuere etiam in non pauperes, & causas prophanas. ita habetur expressè illa lit. G. vnde infertur, mentem Constitutionis esse, agere tantùm de causâ finali dispositionis

sitionis

sitionis bonorum, non de *formali*, qualem dicit,
 siue donatio irreuocabilis, siue vltima voluntas.
 Sanè, si SANCTVS FVNDA TOR intendit eo tex-
 tu agere de volentibus ingredi Societatem;
 (quod non est vero absurdum) mihi probabilissi-
 mum est, non fuisse illis ordinaturum, vt facerent
 testamentum, sed dispositionem irreuocabilem.
 Nam post ingressum vult, eos esse paratos ad di-
 sponendum de suis bonis temporalibus irreuo-
 cabiliter in *Exam. c. 4. §. 1.* vel certè ad promitten-
 dum se *promptè relicturos omnia post vnum ab ingressu*
annum ibidem §. 2. Quo ergò iudicio SANCTVS
 PATER eiusmodi Candidatis ingressuris Socie-
 tatem permisisset factionem etiam testamenti,
 per quod non fit bonorum abdicatio irrettracta-
 bilis *l. 4. ff. de adim. legat.* si statim ingressi debent
 esse prompti ad disponendum de suis rebus irre-
 uocabiliter.

Ex his omnibus concludo, non probari ab
 Aduersario illam primam partem Antecedentis,
 hoc est, per Constitutiones concedi facultatem
 etiam testandi; nec Constitutiones de huiusmodi
 dispositione agere. nam illam relinquunt in di-
 spositione Iuris communis, iuxta quod omnes nõ
 specialiter prohibiti testari possunt *tot. tit. ff. & C.*
qui testam. fac. & Inst. quibus non est permiff. fac. testam.
vbi DD. id notant Graf. §. testamentum. q. 20. n. 1.
Hunnus in Encyclop. Iur. part. 4. tit. I. c. I. n. 3. Quare
 categoricè respondendo ad illam antecedentis
 partem; concedo quaslibet dispositiones etiam
 testamentarias factas ante ingressum esse validas

ex vi Iuris communis, ex vi autem Constitutionum, positiuè nego, negatiuè concedo. Volo dicere, per Constitutiones Societatis dispositiones factas ante ingressum nullam vim positiuè acquirere, sed solùm negatiuè: quod est, per Constitutiones non prohiberi.

Responsio ad suppositionem pro probatione secundæ partis Antecedentis.

10 **S**Upponebat Aduersarius num. 8. in fine, dicturū esse contra Baldum ad l. cum Artemidoram. C. vt in possess. legat. eum, qui negaret, statuto, aut consuetudine liberam reuocandi testamentum potestatem tolli posse. Baldus, meus Cuius est. pro certo habeo illum, si defensus fuerit à calumniâ; probaturum esse institutum meum: si explicatus; non ægrè laturum. Baldus ergò eo loco proposuerat Quæstionem, Ecquod remedium competeret aduersus focerum quendam fœdifragum, qui ante nuptias Genero pactus fuerat, se institutum filiam desponsandam, hæredem æqualibus portionibus cum alijs Sororibus, & post contractum matrimonium, non steterat promissis. & præter cætera, quæ ibi habet, proponit aliud dubium, An similia pacta accipere possint robur à statuto vel Consuetudine: & respondet, posse, licet videatur contra bonos mores (ciuiles.) Hinc infert Aduersarius illo num. 8. in fine, posse statuto auferri liberam reuocandi testamentum potestatem. Et, nisi fallor, ita ratiocinatur. Per statutum aut con-
sue-

suetudinem potest confirmari pactum, quo qui se obligat ad instituendum certum aliquem hæredem, vt in illo casu à *Baldo* formato, Pater se obligauerat ad instituendum hæredem æqualibus portionibus cum sororibus, vnam ex filiabus, quam nuptui dare volebat. atqui talia pacta essent frustratoria, si testamētum reuocari posset: quia ad seruandam fidem datam posset conditum Testamentum, & postea reuocari. ergò per statutum, aut consuetudinem potest induci necessitas, non reuocandi testamentum, & proinde auferri potestas reuocandi.

Respondeo, multipliciter hinc peccari ab Aduersario. Primum enim *Baldus* non agit de pacto testandi; & multò minus, non reuocandi testamentum: sed suppositâ necessitate instituendi aliquem certum hæredem, qualis est Parentis respectu Filij & Filix, agit de pacto instituendi illi in tantâ, vel tantâ portione. Patet, quia *Baldus* loquebatur de illo Patre, qui non poterat non instituere hæredem suam filiam. Pactum ergò illud, & similia, de quibus *Baldus* agit, quando dicit, posse accipere robur à statuto vel Consuetudine, sunt pacta, non de simpliciter instituendo certo hærede: sed supposito, quod debeat institui, de instituendo in maiori, vel minori portione cum cohæredibus.

Sed dato &, non concesso *Baldum* agere de Pactis testandi in fauorem certæ personæ: peccat Aduersarius secundò inferendo. Ergò per statutum & Consuetudinem auferri potest libera facultas reuocandi

L 2

testa-

testamentum. Licet enim verū fortasse sit, quod supra dicebatur, nō fore firma pacta de aliquo certo hærede instituendo, nisi tollatur simul facultas tale testamentum reuocandi; non tamen ex illo antecedente *Potest per statutum vel Consuetudinem induci necessitas obseruandi Pactum de non reuocando testamento*, legitimè infertur hæc consequentia. Ergo *per statutum aut Consuetudinem potest induci necessitas non reuocandi testamentum.* Fit enim aperta mutatio terminorum. Cū in antecedente dicitur *Potest induci necessitas obseruandi pactum de non reuocando testamento.* in Consequentia dicitur. *Potest induci necessitas non reuocandi testamentum.* Et, si volumus melius Elenchum deprehendere, formemus syllogismum.

Per Statutum & Consuetudinem mediante Pacto induci potest necessitas instituendi aliquè certum hærede: at si talis institutio posset reuocari, non induceretur ista necessitas. Ergo per statutum & Consuetudinem potest induci necessitas non reuocandi testamentum.

Respondeo negando Consequentiam. quia in Maiori, termino quod est *subiectum* adiunguntur illæ particule, *Mediante Pacto.* & in consequentia mutatur suppositio. Dicitur enim solum. *per statutum aut Consuetudinem potest induci necessitas,* &c. omissis illis verbis *Mediante Pacto,* quæ afficiebant subiectum.

13 Tertiò peccat in hoc, quod existimet, æquè induci posse obligationem non reuocandi testamentum, & obligationem obseruandi Pacta. Cū tamen

tamen longè diuersa ratio sit vtriusque. natura si-
quidem Pactorum pendet potissimum à priuatâ
voluntate paciscentium *l. 1. §. & est pactio. ff. de
pact.* at natura testamentorum à Iure naturali &
publico *l. testamenti. ff. qui testam. fac. poss.* Quare o-
mnino malè arguitur ab vno ad aliud.

Quartò peccat, quod sine vllò textu, & sine o-14
mni Doctorem Auctoritate dicat, posse auferri
facultatem liberam reuocandi testamentum; cū
tamen magnum Iurisconsultum profiteatur.

Quinto peccat, quòd id ipsum non solùm af- 15
firmat sine vllâ ratione, sed contra omnem ratio-
nem & legem naturalem, & positiuam ciuilem
in l. 21. §. 1. ff. de testam. & canonicam, quæ omnia
Iura sarram rectam esse volunt potestatem reuo-
candi semel condita testamenta.

Sextò peccat, quòd Baldi doctrinam, quæ in di- 16
ctâ *l. cum Artemidoram.* est de Pactis dotalibus, cē-
seat, posse applicari ad Pacta quæcunque, cum
tamen illorum ratio sit valdè specialis & priuile-
giata.

Sed esto (quod tamen pernegandum iudico)
possit statuto vel consuetudine auferri libera po-
testas reuocandi testamentum in aliquo casu, pu-
tasne prudenter ac rationabiliter auferri etiam
posse in casu, quo quis in sæculo testamentum
condiderit & Religionem intrauerit?

Peccas septimo, & quidem grauissimè, si hoc 17
putas. Sic ergò accipe. Cum status Religiosus
multas habeat annexas difficultates, & naturâ
suâ sit immutabilis; sapienter Iure positiuo de-
cretum

cretum fuit in Concil. Trid. sess. 25. c. 16. de Regul. vt
 nulla renunciatio, aut obligatio facta ante duos vltimos
 menses Nouitiatus, etiam cum Iuramento, vel in fauorē
 cuiuscunque causa pia valeat, nisi cum licentiā Episcopi,
 siue eius Vicarij intra duos menses proximos ante Profes-
 sionem. Et addit, huic fauori renunciari non posse. Et
 ratio finalis Conciliaris huius decreti fuit: vt No-
 uitius diu haberet libertatem experiendi Reli-
 gionem: nec cogeretur in eā permanere, aut in eā
 profiteri in casu, quo iam se abdicasset rerum sua-
 rum Dominio, quod facilē contingeret ob timo-
 rem mendicitatis, si rediret ad sæculum. Et Do-
 ctiores communiter iam docent, hoc decretum
 non comprehendere testamenta, nec vltimas vo-
 luntates. quia sunt suā naturā semper reuocabi-
 les. Vide *Nauar. com. 2. n. 51 de Regul. aliosq; complu-
 res apud Sanchez lib. 7. c. 5. in Dec. n. 13.* Imò aliqui
 negant etiam, comprehendi renunciationes sua
 naturā irreuocabiles, si factæ sint intuitu Religio-
 nis. ita *Nauar. lib. 3. conf. 1. edit. de donat. n. 7. & 8.* di-
 cens sic determinasse *Congregationem Cardinalium.*
 Vide *Sanchez ibid. n. 23.* Scio equidem Societatis
 Nouitios, hoc Concilij Trid. decreto non affici, vt
 infra ostendam. At hîc solùm id attuli, vt intelli-
 gatur esse, si non contra, at præter iura, & ratio-
 nes, vt ingredientis Religionem testamenta illicò
 fiant irreuocabilia; Et, si Aduersarius sine discrimi-
 mine asserat, posse statuto vel consuetudine au-
 ferri facultatem reuocandi testamenta; eum non
 æstimare prudenter.

17 Et, si contendat, tale Statutum aut Consuetu-
 dinem

dinem esse posse in aliquâ peculiari Religione;
 tenetur ad id probandum afferre textus, & pro-
 bationes valdè claras; & in terminis. Contendit
 ille quidem, tale statutum esse in Societate IESU,
 & affert, vt initio dixi, textum ex *Exam. gen. §. I. vbi*
dicuntur omnes huius Religionis Candidati de-
bere omnia bona sua, qua habuerint, distribuere in pia &
sancta opera, submouendo omnem spem illa recuperandi.
 Sed quam habeat vim illud argumentum, quod
 format de *Qualitate adiuncta verbo secundum tempus*
Verbi intelligendâ, mox videbimus. Equidem diffi-
 cultate hac licet me bis fœliciter, vt reor, expedi-
 uerim, semel in *Consultatione num. 62.* iterum in *Au-*
ctario à num. 46. vsque ad 50. nihilominus, quoniã
 Aduersarius videtur, vel non posse vel non velle
 vim solutionis percipere, necesse habeo hîc iam
 tertio rem totam enucleare. quod vt facilius in-
 telligatur, ponam prius ante oculos, quid Iure
 communi, quid speciali Societatis totâ de hac
 materia dispositionum de bonis temporalibus
 decretum sit. Et postea ad argumentum secundû,
 quo secunda pars antecedentis principalis pro-
 batur ab Aduersario, Respondebo.

Præcognoscenda de bonorum dispositionibus ingredien-
tium Religionem ante vota pro solutione argu-
menti, quo probatur secunda Pars
Antecedentis.

Q Vicunque se totum diuino seruitio manci-
 p are cupit in ordine religioso, & arctam
 L 4 Euang

Euangelicorum consiliorum viam ingredi. debet obedire CHRISTO dicenti *Matth. 19. Si vis perfectus esse, vade, vende qua habes: & da pauperibus. Veni & sequere me.* In quibus verbis duo continentur. Absoluta bonorum omnium temporalium abdicatio, & eorundem erogatio in pauperes, seu pia opera. Hoc secundum ex communi Doctorum sententia & receptissima praxi, non est de praecepto: sed solum de consilio. Videmus enim passim, Ingressuros Religionem renunciare omnia bona sua temporalia suis consanguineis: & in ipsa Religione, ante Professionem de iisdem disponere, etiam irreuocabiliter in causas non pias; nec est de aliquo communi Iure positivo humano, vt amplexuri statum Religiosum, vel ante ingressum, vel post ingressum ante emissionem Professionis, si de suis bonis disponere velint, debeant necessario disponere ad causas pias.

19 Sola Societas nostra (quod quidem ego sciam) speciale statutum habet in *Exam. c. 4. §. 1. 2. 3. & Part. 3. c. 1. §. 7. & lit. G.* vt postquam quis ingressus est, teneatur ex peculiari promissione, qua facit initio sui ingressus, sua bona in pauperes erogare, si de illis ante ingressum (irreuocabiliter) non disposuerit, non excludendo tamen a nomine pauperum consanguineos, in casu, quo duorum vel trium iudicio existimaretur, esse maioris perfectionis, & Deo gratius ob paupertatem eorum, vel alias ob causas, potius consanguineis renunciare.

20 Illud autem primum, hoc est absoluta bonorum omnium temporalium abdicatio & renunciatio,

ciatio,

ciatio, ex suppositione, quod quis velit esse perfectus, & sequi CHRISTVM; est de præcepto. ita ista verba sonant. *Si vis, &c. Vade, vende.* Et concinnant alia *Luce 14. Nisi quis renunciauerit omnibus, quæ possidet, non potest esse meus discipulus.* Est tamen difficultas multiplex circa huius Præcepti observationem. Et quid Iure communi fieri debeat, aut possit: quid Iure Societatis, quod hic breuiter exponam.

Primo, cum hoc præceptum *vade, &c.* sit affirmatiuum; necessario adimplendum est per aliquem actum positiuum: qui potest esse duplicis generis. Nam quidam actus ex sua intrinsecâ & propria natura habent vim priuandi Dominio rerum: talis est largitio in pauperes, donatio inter viuos, vel renunciatio omnino irreuocabilis: imò ipse actus voluntatis volentis bona sua habere pro derelictis. Alij actus non habent hanc vim priuandi proprietate rerum suarum ex intrinsecis suis principijs: sed ex adiuncta aliqua ordinatione extrinseca. Talis est emissio Votorum solemnium. Et in nostra Societate, Votorum publicorum, quam faciunt Coadiuuatores formati absoluto Nouitiatu *Const. Part. 4. c. 4. lit. E. GREGORIVS XIII. Bulla Ascendente Domino*, toties memorata.

Non adimpleretur autem hoc Præceptum²² per solam factionem testamenti, patet. quia per testamentum non amittitur rerum Dominium: nisi per mortem naturalem, vel ciuilem confirmetur. *l. 1. ff. de testam. c. cum Martha. de celebra. missar.* Et quamuis, si Nouitius conderet testamentum,

& postea emitteret Vota solemnia; tunc fieret abdicatio bonorum; id tamen non fieret præcisè ex vi testamenti: sed ob adiunctam professionem in omnibus Religionibus, & ob Vota publica in Societate. Et quia testamentum est semper natura sua reuocabile. *l. 4. ff. de adim. legat.* ideò hinc habetur vna differentia maximè notanda inter Nouitios aliarum religionum, & inter Nouitios Societatis, & eiusdem Scholares post emissà vota. Nouitij enim aliarum Religionum non possunt cogi ante Professionem à Superioribus, vt disponant de suis bonis vllò modo. At Nouitij Societatis post primum annum cogi possunt in vim promissionis factæ initio ingressus ad disponendum absolutè *in pia & sancta opera*. Nam obligauerunt se ad disponendum irreuocabiliter, *submo- uendo à se omnem spem sua bona ampliùs recuperandi in pauperes.*

23 Quoad tempus adimplendi hoc Præceptum & abdicandi à se bona temporalia, de Iure communi non obligat statim, atque aliquis decreuit amplecti statum Religiosum, vel ante ingressum & susceptionem habitus, vel post. Imò post ingressum & inchoatum Nouitiatum, vt supra dixi, non potest validè fieri hæc abdicatio, nisi post elapsos decem menses, ex decreto *Concil. Trid. sess. 25. de regul. c. 16.* Vnde inferitur, neque ad hoc cogi posse, durantibus primis decem mensibus. Elapsis verò decem mensibus, possunt Nouitij validè renunciare suis bonis: non possunt tamen ad hoc compelli à suis Prælatiis. & si intra duos vlti-
mos

mos menses renunciēt cum debitis solemnitatibus; tenet renunciatio.

In Societate, quoad hoc, est statutum speciali. 24
 ter, vt *statim* atque quis est ingressus *debeat omnia sua bona distribuere in pauperes. Exam. c. 4. §. 1.* vel si ob aliquam honestam causam non distribuatur; promittat se distribuendum post vnum ab ingressu annum, *quandocumque superior iniunxerit. ibid. §. 2.* At, si Nouitius velit, potest etiam statim, & semper toto primo & secundo anno Nouitiatus currente, disponere irreuocabiler de suis bonis, non obstante *Concil. Trid.* decreto supra allato, quod Societatis Homines ibidem excipit. Vide *Less. lib. 2. c. 41. dub. 4. n. 41.* *Molin. de iust. & iur. tract. 2. disp. 139. A. 7.* *Sanchez in Dec. lib. 7. cap. 5. n. 9.* *Emanuel. qq. reg. tom. 2. q. 47. art. vlt.* Est tamē aduertēdum, quod dicitur in *citato §. 1. c. 4.* Ingressos Societate debere *statim* sua bona dare pauperibus, ita esse intelligēdū, vt significet non præcepti necessitatem, sed decentiā & congruitatem quandam, vt infra fusius ostendetur.

Quoad facultatē disponendi *validè* de proprijs 25
 bonis. In alijs Religionib⁹ de Iure cōmuni Nouitij intra primos decem menses *validè* testari possunt; at aliæ renūciationes sunt irritæ ex eodē *Cōc. Trid.* In Societate autem testamenta Nouitiorum valida sunt, etiam si fierent in scio Superiore. ita *Molin. de iust. tr. 2. disp. 139. vers. etsi vero.* *Sanchez in Dec. lib. 7. c. 3. n. 5.* Aliæ dispositiones irreuocabiles ad pias causas non sunt nullæ, si fiant de consensu Superiorum, etiam toto tempore Nouitiatus. Quia, vt supra dictum est, Nouitij Societatis de-
 creto

creto

creto *Concil. Trid.*, non comprehenduntur. An verò huiusmodi dispositiones irreuocabiles forent irritæ, si fierent sine Superioris consensu, maxime in causas profanas, vel in consanguineos, non seruata forma Constitutionum, quæ præscribunt, debere fieri *cum consilio duorum vel trium*; *Laym. lib. 3. Theol. moral. tr. 5. c. 7. n. 11.* putat esse nullas, utpotè factas contra Constitutiones: & consequenter nõ exceptas à *Concil. Trid.* huc facit quod actus, qui cum consensu alterius confici debet, non valeat, nisi consensus ille interueniat *Menoch. 6. Præsump. 34. n. 16. Sanchez autem lib. 7. c. 5. n. 10.* putat esse validas, quia *Concilij Trid.* mens fuit, non impedire Nouitios Societatis, quo minus possent iuxta suum Institutum suis bonis se abdicare, non solum toto tempore Nouitiatus, sed etiam in ipso ingressu. Licet autem illi etiam intra decem primos menses Probationis se abdicent suis bonis; non faciunt contra Constitutiones. Vtraque sententia probabilis est.

26 Quoad facultatem disponendi licitè. In alijs Religionibus Nouitij testari possunt licitè de rebus suis. quia nullum est Ius, contra quod fiat; aliæ autem renunciaciones irreuocabiles, quæ si ab illis fierent, essent irritæ, An forent illicitæ? dubitari potest. quia, licet non sint adstricti Votis; tamen videtur esse contra rationem, velle facere actum illum inualidum. In Societate autem testamenta Nouitiorum, si fierent cum Superiorum licentia, sine dubio non solum valida, ut dictum est, sed etiam licita essent. si verò absque consensu

Molin.

Molin. loc. cit. putat, Nouitios peccaturos esse: quia videntur facere contra promissionem factam initio de disponendo in pias causas irrevocabiliter iussu Superioris. *Sanchez loc. cit.* negat, Nouitios peccaturos: dummodo habeant intentionem reuocandi illud testamentum, & disponendi in pia opera, quando Superior iusserit. quia hoc modo non contraueniunt suæ promissioni, qua se obligarunt ad disponendum irrevocabiliter iubente Superiore: non autem ad non disponendum per testamentum, quod non excludit facultatem disponendi postea irrevocabiliter. Vtraque sententia potest sustineri, magis tamen placet prior. quia non est dubium, quin sit aliqua inordinatio & otiositas in illo actu testandi. Excipiendus tamen est articulus mortis, in quo etiam Superiore inuito Nouitius Societatis testari posset, propter competentem omnibus testandi facultatem. ita *Sanchez lib. 7. c. 3. n. 5. Tannerus tom. 3. disp. 6. q. 3. dub. 6. n. 206.* De alijs dispositionibus irrevocabilibus sine consensu Superioris ad pias causas, ambigi potest, An essent futuræ illicitæ. quia ex vna parte non apparet, contra quam prohibitionem foret. non enim sunt contra promissionem initio factam, qua se astringunt solum ad disponendum, quando Superior iniunxerit; non tamen se obligant ad non disponendum etiam antequam hoc ipsis iniungatur. & disponendo in pias causas, conformantur menti Constitutionum. Ex altera autem parte videtur aliqua inordinatio disponere de suis rebus irrevocabiliter inconsulto Superiore
sub

sub cuius directione & obedientia viuunt No-
uitij. hoc certum est, si sine Superiorum licentia
disponerent irreuocabiliter in causas non pias,
fore dispositiones illas illicitas, cum promiserint
se sua bona in pia opera distributuros.

*Responsio ad secundam partem Antecedentis initio
propositi Argumenti.*

27 **D**Icebatur illa secunda parte, testamenta fa-
cta ante ingressum esse irreuocabilia: &
probabatur ex textu in *Exam. c. 4. §. 1.* iuncto alio
textu *part. 3. c. 1. lit. G.* hoc modo.

*Qualitas adiuncta verbo est intelligenda secundum
tempus verbi. sed verbum est Disponete etiam per testa-
mentum ex loco citato tertiae Partis; & Qualitas est
Non reuocare ex loco citato in exam. Et tempus est
Ante ingressum ibidem par. 3. Ergo dispositio testamen-
taria facta ante ingressum, post eundem est irreuocabilis.*

28 Bis iam, vt ante monui, respondi, me in illo
textu Examinis non reperisse illas voces *Non re-
uocare*: & nunc etiam tertio postquam induto Ad-
uersarij mei, hoc est ΕΡΟΡΤÆ genio diligentissi-
mè locum inspexi, serio confirmo, me illas voces
non reperire.

29 *At, inquit, reperisti ibidem verba equipollentia. Sunt
autem hæc: debent dispensare tamen hæc bona iuxta
propriam deuotionem, & à se omnem fiduciam submo-
uere eadem vllò tempore recuperandi.*

30 Ain' verò esse Æquipollentia, *Debent non reuo-
care testamentum factum, &, Disponere de suis bonis*
à se

se omnem fiduciam submouendo, &c. vel, vt breuius dicam, Disponere irreuocabiliter? æquus iudicet Lector, an hæc sint æquipollentia. Non reuocare est quiddam negatiuum & omissio actus, & materia præcepti negatiui: Disponere autem est quid positium, & actus positio, & obiectum præcepti affirmatiui; Non reuocare testamentum spectat solū ad eos, qui ante ingressum testati sunt, vel solū ad eos, qui post ingressum testati essent, Disponere autem irreuocabiliter pertinet tam ad istos quàm ad alios, qui nullo modo disposuerunt.

Video quid respondere paret Aduersarius. dicet, ista duo æquipollere; quia sæpè præceptum ^{3^o} affirmatiuum æquipollet negatiuo, & contra.

Sit ita. At eiusmodi præcepta semper obseruanda sunt vel per positionem actus præcepti, ^{3^o} vel per omissionem actus prohibiti, In nostro casu non ita contingit. Nam præceptum de disponendo de suis bonis irrecuperabiliter, non impletur, *Non reuocando testamentum, & per istam omissionem.* quia, posito etiam quod quis non reuocauerit testamentum in sæculo factum, adhuc retinet bonorum suorum Dominium. Adde quod textus *Examini* citatus & locus *tertia Partis* volunt, dispositionem esse faciendam in pauperes; At *Non reuocare testamentum factum ante ingressum, per se non continet dispositionem bonorum in pauperes*: quia potest contingere, vt testamentum sit factum ad causas profanas: Et sanè tale est testamentum Titij. Ex quibus omnibus patet, nullo modo posse dici

iuxta

iuxta sensum Constitutionum esse æquipollentia
Non reuocare & Disponere irreuocabiliter. imò si ista
 duo æquipollerent; esset manifesta contradictio
 in illo textu *exam. c. 4. §. 1.* qui textus expressè vult,
 bona distribui in pauperes & pia opera, iuxta
 sensum autem Aduersarij vellet, distribui etiam
 in non pauperes. Quod accideret, si testamentum
 fuisset conditum ad causam non piam, vt accidit
 in testamento Titij.

33 Sed concedamus (quod tamen negandum
 est) illa duo esse æquipollentia. Expendamus quã-
 tam vim habeat ratio inde formata; *Qualitas ad-*
iuncta verbo &c. Qualitas est, Non reuocare; Verbum
 est *Disponere irrecuperabiliter.*

Profectò non possum mirari satis EPOPTÆ
 ingenium (erravi, memoriam volui dicere) paulò
 ante dixerat, *Æquipollentia esse Disponere irreu-*
cabiliter & Non reuocare testamentum. Nunc ait, *Di-*
sponere esse Verbum. Non reuocare esse Qualitatem
Verbi. Quis Oedipus, quæ Sphinx hæc ænigmata ex-
 plicabit? Nunquam mihi persuadebitur. *Non reuo-*
care esse Qualitatem Verbi. quia *Non reuocare* est
 verbum actiuum, sicut est *Disponere;* vt Aduersa-
 rius putat, qui existimat, tam per vnum, quàm per
 alterum, obseruari verba Constitutionum. Sed
 hæc obiter dicta sint. Examinemus rem ipsam di-
 ligentius.

34 Pro fundamento suæ argumentationis Ad-
 uersarius sumit *text. ex l. in delictis. §. si extraneus. ff. de*
noxal. in quo textu determinatur, quod si aliquis
 feruus vidente ac sciente. v.g. Sempronio damnū
 dede-

dederit, & postea Sempronius eum emerit; teneatur actione noxali: non tamen in solidum, ut ibi *Gloss.* & ratio est. quia licet, si Sempronio iam domino vidēte, seruus damnum det; idem Sempronius teneatur non solum illud dare noxæ, sed etiam in solidum satisfacere damnum passio; tamē, quia quando damnum datum fuit ab illo seruo, Sempronius non erat Dominus: nec ei inerat ista qualitas Domini; non tenetur in solidum. licet ipso vidente damnum datū fuerit. Vnde Doctores eliciunt illud axioma adductum ab Aduersario ex illa l. *Qualitas adiuncta verbo &c.*

Per similes est nostra quæstio decisioni prædicti casus, quæ similitudo, ut magis appareat, formemus geminam quæstionem.

In primâ quæritur. *An Sempronius teneatur satisfacere in solidum.* In secundâ. *An Titius teneatur non reuocare testamentum.* In illâ verbum est, *dedit damnum:* In hac *fecisse testamentum.* In illâ tempus verbi est illud, *Antequam Sempronius emeret seruum.* In hac tempus est illud, *Antequam Titius ingrederetur Societatem.* In illâ *Qualitas verbi est, esse Dominū.* In hac est, *esse iam ingressum Societatem.* Ergo sicut in primâ quæstione Sempronius non tenetur satisfacere in solidum, quia quando fuit damnum datum, non erat dominus illius serui, ita in secundâ Titius non tenetur non reuocare testamentum, quia quando testamentum fecit, non erat ingressus Societatem. Itaque ex Aduersarij interpretatione infertur penitus contrarium, ac ipse velit.

Sed volo illi aliquid amplius concedere, ut
 M planius

planius intelligat, quàm turpiter erret. Supponamus in *Exam. c. 4. §. 1.* Esse hæc formalia verba. *Ingressus Societatem non potest reuocare testamentum.* adhuc posset reuocare testamentum factum in sæculo. quia *Qualitas adiuncta verbo est intelligenda secundum tempus verbi, & non secundum aliud tempus.* *Qualitas* in nostro casu est *Titium esse ingressum in Societatem; Verbum est, fecisse testamentum.* Ergò sensus est, quod non possit reuocare testamentum factum tempore, quo iam erat ingressus, & non factum tempore, quo non ingressus erat. Videat ergò aduersarius, An hoc loco bellè cadant ipsius verba in me contorta, in *EPOPSI num. 29.* *Allegauit ergò, quod iure timere debebat à nobis sibi opponi, dignus reprehensione Lud. Rom. & Alex. Est vitium Aduocati, & magna imprudentia, quando aliquis allegat id, quod vehementer debebat reformidare, ne ab aduersario allegaretur.*

36 Placuit primum hoc Aduersarij Argumentum paulò diligentiùs excutere, vt intelligeret, ne summo quidem Iurisperito facilè esse, vno aliquo axioma ex libris Digestorum vel Codicis producto, imponere Hominibus, non dico in Theologicis, aut Philosophicis, sed in solis Dialecticis mediocriter exercitatis. Nò eo tamen inficias, *EPOPTAM* aliquà specie probabilitatis allucinatum, affirmare potuisse, esse *Æquipollentia illa duo. Disponere irreuocabiliter, & Non reuocare testamentum factum.* nam ex vna parte Constitutiones nullum genus dispositionis factum ante ingressum Societatis prohibent; ex altera videbat in
Exam.

Exam.c.4. §. 1. decerni, vt in ipso ingressu Cádida-
ti disponant irreuocabiliter de suis bonis. existi-
mauit ergò, (sed falsò,) vt ostensum est, Societatis
Constitutiones positiuè approbare etiam testa-
menta facta in sæculo, & illa quodammodo rati-
ficare, & reddere irreuocabilia: Et hoc modo,
Candidatum non valentem iam reuocare testa-
mentum factum ante ingressum, fecisse idem, ac si
in ingressu disposuisset irreuocabiliter, seque do-
minio rerum suarum abdicasset.

Sed, vt tandem fateatur, se magnopere decipi; 37

Quæro ab illo, an putet eum, qui testatus fuit an-
te ingressum, statim post ingressum amittere do-
minium suorum bonorum irrecuperabiliter, ac si
illa donasset inter viuos: An potius egrediens è
Nouitiatu possit illa recuperare. Primum Aduer-
sarius dicere non potest. quia si hoc vellent Con-
stitutiones: nimis duram legem statuerent ingre-
dientibus, vt statim amitterent Dominium bo-
norum suorum, de quibus disposuerunt per te-
stamentum. Si secundum, iam sequitur *Non posse
reuocare testamentum*, non æquipollere *dispositioni
irreuocabili*, quia per hanc statim disponens amit-
tit perpetuò dominium rerū suarum. At per im-
potentiam reuocandi testamentum, non amittit.

*Corollaria quibus quarundam mearum responsionum
Veritas stabilitur, & Aduersarij impugna-
tiones conuelluntur.*

EX haftenus demonstratis, hoc est, non esse 3 §
ablatam ingressis Societatem, facultatem re-
uocandi

uocandi testamentum, infertur. i. Solidam esse meam responsionem in Consultatione num. 62. ubi negaui, in Exam. c. 4. §. 1. determinari, testamentum factum ante ingressum reuocari non posse: & adieci rationem, quia Constitutiones eo loco non sunt contentæ quacunque distributione bonorum; sed volunt, fieri irretocabilem in pia & sancta opera: quod non fit per testamentum sua natura reuocabile vsque ad mortem casu, quo ante ingressum Societatis conditum sit. Aduersarius ergò num. 6. oppugnat hanc meam responsionem duobus argumentis. Primò, quia, inquit, *clausula Examini, quæ iubet disponi in pia opera, non est necessitatis, sed consilij*: probat hoc, quia si esset necessitatis, sequeretur, *Dominium ingredientis Societatem ab abdicante non transire nisi dicto modo, id est, distribuendo res suas in pia opera, quod est sine dubio absurdum. probatur sequela. nam inde fieret, aut nullarum esse virium donationem factam non pauperi, nec per illam amitti dominium: aut, si amittitur; per ingressum in Societatem reuocari eam donationem, & Dominium recuperari: quod vtrūque, inquit, est plenum rursus, & infæctiarum.*

39 Concedo, hæc duo esse absurdissima, sed nego reliqua omnia. primum enim falsum est, non esse necessitatis, sed consilij distributionem in pia opera iniunctam illo loco examinis, ingressis iam in Nouitiatum, vel saltem petentibus admitti; contrarium enim supra probaui, esse nimirum Necessitatis quoad substantiam distributionis in opera pia; licet non sit quoad tempus. quia textus
verba

verba expressa sunt : & in ijs est verbum *Debent*, quod per Aduersarium importat præcisam necessitatem. tum quia *eiusdem capituli §. 2.* exigitur promissio de distribuendis bonis in pia opera post primum annum. Promissio autem importat debitum, & necessitatem. Et sicut iuxta hanc promissionem distributio necessariò facienda est in opera pia; ita in eadem opera facienda est statim in ingressu, si tunc fiat.

Nego secundò. Si hæc dispositio irreuocabilis, ⁴⁰ sit necessitatis; donationem factam ante ingressum non pauperi, nullarum fore vitium, & irritabilem per ingressum: nam Constitutiones, licet velint ingressos distribuere sua bona in pauperes, & causas pias; non propterea irritant factas ante ingressum in causas profanas, vt sæpè dixi irritato Iure Societatis vllum est ^{ver. 17. 2. de Iust. disp.} tentur. Imò existimo ^{139. non est} Jurisdictionem ad eas ex ^{capite} irritandas.

Nego tertio, Si distributio in pauperes esset ⁴¹ necessitatis; fore vt Dominium ingredientis ab abdicante non transfiret per donationem factam non pauperi. aut si transfiret, eam donationem reuocari, & bona recuperari per ipsum ingressum, quia Constitutiones præcipientes, fieri debere dispositiones solùm in causas pias, non agunt de dispositionibus factis in sæculo; sed illas, vt sæpè dixi, relinquunt naturæ suæ. agunt enim de dispositionibus faciendis ab ijs qui petunt admitti ad Societatem, vel iam sunt in Societate.

- 42 Secundò probat num. 6. non esse necessitatis, sed consilij, distributionem in pia opera; quia quoties qualitas non annectitur ad Essentiam actus, non est necesse vtrumque verificari: *Zaf. in l. 7. §. 1. ff. quibus ex causis in posses. eat. qualitas autem illa in pia opera non*
- 43 *annectitur ad substantiam distributionis.* Vehementer fallitur, dum putat, non annecti. nam in *Exam. c. 4. §. 1. & 3. part. 6. l. G.* expressè habetur contrariù. Confirmatur ex dictis. quia promissio, quæ exigitur ab ingredientibus, est de distribuendis bonis in pia opera, ergò etiam distributio, si fiat in ingressu, in eadem opera pia fieri debet.
- 44 Ex his cognoscere potest EPOPTA, quàm longè aberret à Veritatis tramite, sed inde omnis leuallucinatio oritur, quia putat, esse æquipollere *testamentum. Disponere irrecuperabiliter & Non resubdidi, debere fieri dispo. ex vi Constitutionum* solum ad pia opera; ille existimauit me *irreuocabiles, Constitutionibus iuberi reuocari omnes dispositiones.* Nil tale dixi. imò pluribus locis contrariù affirmavi. Dixi solum, Constitutiones velle, ingressos disponere irrecuperabiliter. Si apud EPOPTAM sunt æquipollentia ista dua (in quo iam intelligit se toto cælo errare) cur ego culpor, & mea dicta vocantur *plena raris & inficetarum.*
- 45 Infertur secundò verè me dixisse, per *textum illum exam. c. 4. §. 1.* non probari ab Aduersario, non posse reuocari testamentum factum in seculo, sed potius probari, esse reuocandum.
- 46 Respondet autem num. 8. & repetit num. 65. *Ex huc*

Hac meâ doctrinâ sequi, verba Constitutionum nihil operari, quod est inconueniens ex Tiraquel. de Retract. P. 1. §. 9. Gloss. 2. num. 58. Et alijs. quia Constitutiones eo loco Examinis iubent, non reuocari. quascunque dispositiones factas in seculo. Ergo si per me ab his excipiuntur testamentaria; Lex nihil operatur, cum aliâ omnes. prater has sint irreuocabiles natura sua; & absque decreto Constitutionum.

Consequens est verum, sed falsissimum antecedens. Nam, vt ostendi, eo textu Examinis non decernitur, quascunque dispositiones factas ante ingressum reuocari non posse: sed solùm vt ingressi disponant de suis rebus irreuocabiliter in opera pia. Vnde hinc infertur, testamentum Titij debere reuocari; cum sit factum ad causas non pias, nec habeat vim priuandi testatorem Dominio, nisi secuta morte naturali, vel ciuili.

Infertur tertio, quàm verè dictum fuerit ab Aduersario Textu Exam. c. 4. §. 1. de Distributione bonorum in pauperes, esse relatiuum ad textum part. 3. c. 1. lit. G. de facultate disponendi pro suo arbitratu. falsissimum enim est, esse relatiuum in sensu, quo asseritur ab Aduersario, qui putat esse æquipollentia Disponere, & Non reuocare. Concedo ergo illi in hoc sensu esse relatiuum, quod textus 3. part. agat de non ingressis Societatem, Textus examinis, de Ingressis: ille permittat. quascunque dispositiones tam irreuocabiles; quàm reuocabiles: hic postulet irreuocabiles: ille concedat disponi ad quascunque causas, etiam profanas: hic solùm ad pias: ille velit, donari posse consanguineis sine vlla

conditione: hic dummodo sint pauperes, & , si aliorum iudicio putetur fore maioris perfectionis, vel Deo gratius. Si huiusmodi textus ΕΡΟΡΤΑΕ sunt relatiui, non abnuo. iudicent Summulistæ.

Responsio ad Confirmationem ex Lud. Molina petitam.

49 **A** Rgumentum hætenus confutatum confirmare intendit Aduersarius num 4. vers. hoc argumentum. ex Molin. tract. 2. de Iust. disp. 139. hoc modo. Nouitij ante, & post ingressum statuere possunt de omnibus suis bonis temporalibus pro suo arbitratu, etiam irreuocabiliter: Titius ante Ingressum est testatus de suis bonis. ergò illius testamentum post ingressum est irreuocabile. maiorem quoad illam partem, quod ante Ingressum Nouitij testari possint, non habere difficultatem, certum est. quoad aliam, hoc est, posse testari irreuocabiliter, probari asserit per rationem subiunctam ab ipso Molinâ his verbis. Alioqui eo ipso, quod qui ingredi vellet Religionem, re q̄ ipsa ingrederetur, rescinderetur multa, quæ valida re ipsa fuerunt. quod est ridiculum, nec puto esse in Ecclesia Iurisdictionem ad ea ex hoc capite reddenda inualida. neque vllâ ratione est credendum, id Ecclesiam voluisse. præsertim cum neque cum illius Constitutionis sine congruat.

Si vsquam; hoc me profectò loco, Aduersarius in stuporem dat. Molina enim in illa ipsa disp. 139. hæc verba habet. est obseruandum in nostrâ Societate, non posse Nouitium sine Superioris licentia testari, quod cum eâ lege recipiatur; vt nihil nisi conscio & approbante Supe-

Superiore (dum inter nos esse voluerit) efficiat, adhibitaq² simplici promissione recipiatur, quod per acto primo probationis anno, quandocunque Superior id iniunxerit, promptè & omninò ita de omnibus suis rebus, modo supra explicato, disponat; vt spem omnem illas iterum consequendi amittat; sanè contra fidem datam, contra idq², quod recta ratio postulat, in primis faceret, si sine facultate & approbatione Superioris testaretur, idq² sufficientissimū esset, vt, tanquam nostro Instituto indignus, continuò expelleretur à nobis. Et paulò post hæc habet. Hinc iam facilè intelligitur, quo pacto accipiendum sit, quod supra ex nostris Constitutionibus retulimus: nempè quemcunque nostrorum ante suum ingressum in Nouitiatum statuere posse de omnibus suis bonis pro suo arbitratu. Id namque intelligendum est, non per vltimam voluntatem, qua solùm firma fit per mortem naturalem ita disponentis: aut per professionis, aut votorum Coadiutorum spiritualium, vel temporalium emissionem. Sed intelligendum est per donationem inter viuos siue ad pia, siue ad profana: alioquin esse possent multi inter Nos, qui etiã Superiore iubente, non tenerentur vsq² ad professionē, aut gradū Coadiutoris abdicare omninò à se res suas absque spe illas iterum obtinendi, eisq² fruendi, quod esset contra Constitutiones, & Societatis paupertatem. Quare si quis ingrederetur Nouitiatum condito prius testamento, admonendus esset per acto primo probationis anno teneri, quãdo Superior id iniunxerit, illud reuocare & disponere omninò ad pias causas de omnibus suis bonis; aut, si quid cōsanguineis velit largiri; interueniente iudicio, & approbatione duorum, vt dictum est; hæctenus Molina, à quo Aduersarius ait confirmari argumentum suum,

quo probauerat, testamentum factum ante ingressum Societatis reuocari non posse: profectò nunquam illi deesse poterunt argumenta, si talibus utitur.

50 Sed videamus, an per rationem, quam à Molina subiungi dicit, probetur, posse Nouitios ante ingressum testari irreuocabiliter. Ratio autem dicitur ab illo cõtineri in his verbis Molina: *Alioqui eo ipso, quod quis ingredi vellet religionem, req³ ipsa Nouitiatum ingrederetur, rescinderentur multa, quæ alias valida fuerunt. &c. vide supra.*

Primum dico. Si Molina afferret hæc verba, vt probaret, testamentum factum ante ingressum fieri irreuocabile per ingressum: ipsius ratio non esset ad rem, quæ enim ex hoc Antecedente. *testamentum factum in seculo est reuocabile post ingressum:* deducitur hæc consequentia: *ergò per ingressum rescinduntur multa. quæ re ipsâ valida fuerunt. v.g. donationes inter viuos.* Negatur consequentia ista, debisset inferri quiduis aliud.

51 Secundò dico, falsò asseri ab Aduersario. Molina illam rationem subiungere, vt probet, *testamentum factum ante ingressum in Societatem esse irreuocabile.* nihil minus. Molina proposuerat hoc dubium: *An ea Constitutio (Concilij Trid. sess. 25. de regul. c. 16. irritans renunciationes omnes Nouitiorum non factas ante duos vltimos menses) intelligenda esset solum de renunciatione, aut obligatione irreuocabili factâ post ingressum in Nouitiatum: an verò etiam de eâ, quæ facta esset ante susceptum habitum, & inchoatam probationem.* Et respondet cum distinctione. *distinguendum.*

guendum est (inquiēs) num in seculo sit facta sine intuitu, & animo ingrediendi religionem; an verò intuitu ingrediendi. & quidem priori euentu, nulli potest esse dubiū validam esse: neque comprehendit eā Constitutione (Cōcilij) Et subdens rationem. Alioquin, inquit, eo ipso, quod quis ingrederetur &c. quæ sunt verba citata ab Aduersario. Itaque *Molina* volens probare, à Cōcilio Trid. non irritari renunciationes factas ante ingressum à Nouitijs suā naturā validas & firmas, quando factæ sunt absque intuitu religionis; dat pro ratione, quia alioqui multa rescinderentur per ingressum religionis, quæ re ipsa fuerunt valida, ergò *Molina* nullo modo loquitur de testamentis, quæ licet reuocabilia sint post ingressum; non inde efficitur, vt aliæ renunciationes suā naturā validæ & firmæ ingressu religionis rescindantur. Et tamen Aduersarius tantam vim putabat inesse in *Molina* testimonio, quod partim est contra ipsum proferentem: partim omnia alia probat. Itē nunc, fidei ERPTÆ, cui non satis est suo Marte & suis verbis paralogizare, nisi etiam magna & præclara Ingenia ipsorum & verbis, & sententijs hinc inde collectis, & malè confarcinatis paralogizare cogat cauillator egregius.

*Responsio ad Argumentum ex Qualitate peculiari,
qua inest testamento Titij.*

EA qualitas est, quod Titius in Testamento facto ante ingressum Societatis, iure legati reliquit Societati *ter mille daleros imperiales*, vt ipsemet Aduersarius habet

habet In *Facti specie* initio EPOPSBOS proposita, argumentum ergò erat hoc. Titius ante ingressum reseruauit sibi ter mille imperiales; at reseruatio vnus est abdicatio alterius; ergò reliqua omnia bona per ingressum incommutabiliter abdicauit. Ad hoc argumentum Respondeo, hæreditatis & legatorum testamento non inofficioso datorum parem esse ratione; nec posse confirmari testamentum, quoad bona hæreditaria, & non quoad legata. *Grass. §. legatum. q. 67. n. 2. facit §. 34. Inst. de legat. cum ergò Aduersarius, per ingressum putet Titium abdicasse reliqua omnia bona hæreditatis, eorumque dominium in Caium transmisisse; erit pariter abdicatum Dominium ter mille imperialium: nec poterit hîc habere locum Regula. Reseruatio vnus est abdicatio alterius. Et testator condens testamentum, in quo sint aliqua legata, dum viuit, retinet dominium & bonorum hæreditariorum & legatorum, cum verò moritur; vtraque amittit. Dicit fortasse Aduersarius, posse dici reseruatos ter mille imperiales. quia hoc legatum est relictum ab illa Societate, cuius Titius membrum est: & fortè Societatem teneri illam summam trium millium imperialium vel permittere dispositioni ipsius Titij, vel restituere in casu, quo ille recedat à religione. Sed hæc omnia gratis dicuntur, & falsa sunt, & par omninò ratio est hæreditatis & legatorum testamento non inofficioso datorum. Adde quòd ratio, quâ adductus Aduersarius putauit, Titio esse reseruatos ter mille imperiales, ut scilicet Nouitius ante professionem liberè recedere posset, non*

non est necessaria in hominibus Societatis, tum quia, vt supra dictum est, non afficit illos decretū Concilij Trid. de renuntiationibus Nouitiorum: tum quia Aduersarius etiam fatetur, Titium retinere *Dominium passiuum* semper vsque ad professionem, vel vota publica, hoc est, ius recuperandi omnia sua bona in casu recessus à Societate. Illud quoque difficile videtur in hoc argumento Aduersarij, quòd dicat *per ingressum Societatis incommutabiliter Titium abdicasse reliqua omnia sua bona*, cum nihilominus in decimo & præcipuo suo Argumento, Dominium amitti per emissionem Votorū adiunctâ illâ fi ctâ sua traditione asseueret.

Maior difficultas esset, si Titius in suo Testamento præter bona, quorum hæredem instituit Caium, & ter mille Imperiales, quos legauit Societati, certam sibi summam reseruasset, de qua suo arbitratu disponderet.

Verùm, si hoc diceretur; non dubitarē asserere, eiusmodi Titij testamentum esse omninò nullum. probatur, quia sicut *hereditas nihil est aliud, quàm successio in vniuersum ius, quod defunctus tempore mortis sue habuit. l. hereditas ff. de regulis iur.* sic heres solùm est is, qui succedit in vniuersum ius defuncti, & in quem aditâ hereditate, transeunt omnia iura & actiones actiua & passiuæ cum omnibus rebus hereditarijs. Iam si contigisset, vt Titius moreretur sub tali testamento, nulla facta dispositione summæ, quam sibi reseruauit; non habuisset hæredem. quia Caius ex vi huius Testamenti non successisset in vniuersum ius Titij testatoris, adeoque in hoc testamento

non

non fuisset institutio hæredis, & consequenter nullum foret, vt nemo ignorat.

Deinde quæro ab Aduersario: An Titius in hoc casu *decessisset ex parte testatus, & ex parte intestatus*? quod illi tam absurdum videtur. omnino sic accidisset, quia quoad summam reseruatam *decessisset intestatus, testatus verò quoad reliqua sua bona.*

§ 4 Ex hæctenus dictis in refutatione primi nostri EPOPTÆ Argumenti apparet, Titium non solum potuisse reuocare testamentum factum in sæculo post ingressum, & toto tempore Nouitiatus; sed etiam post Votorum Simplicium emissionem; cū retinuerit Dominium, & *Testamenti factio sit vsus Causalis* Dominij.

Sed faciamus, verum esse, Titium post ingressum non potuisse reuocare testamentum antè factum; Aduersarius hoc suo argumento, vel non probat id, quod est in quæstione, vel nimium probat, & consequenter nihil probat. Antecedens quoad primam partem patet, quia *status controuersia est* (etiam per Aduersarium) *An Titius fuerit bonorum suorum destitutus dominio?* Argumentum verò probat, solum *non potuisse reuocari testamentum;* quæ impotentia reuocandi, & iterum testandi non arguit priuationem Dominij, & multò minus transmissionem eiusdem in alium, vt patet in *passu capitis diminutionem.* Quoad secundam partem probatur, quia si textus ille *Examinis cap. 4. §. 1.* vult, vt Aduersarius contendit, non posse reuocari testamentum statim post ingressum, & consequenter (vt idem existimat) *amitti Dominium;*
nimium

nimum probat; quia Dominium deperdi existimat solum per emissionem Votorum adiuncta ficta traditione, ille autem probat, amitti etiam per primum ingressum in Societatem & Novitiatum.

II. ARGUMENTVM

num. 9. 10. 11.

Testamenti, inquit, factio est usus causalis rerum, ut proprietarum, iure Domini competens. l. 32. ff. de hered. instit. ubi Gloss & Doctores, Scholares Societatis per emissionem Substantialium Votorum amittunt usum rerum, ut proprietarum, iure Domini competentem, & habent Dominium tanquam non habentes. ergo post vota non habent factionem Testamenti.

Maiorem non aliter probat, quam textu allegato. Minorem probat primo ex Bullis GREGORII XIII. Quanto fructuosius & Ascendense Domino, ubi habentur hæc verba. In illorum (bonorum) usu religiosam seruant paupertatem, nec ullâ re tanquam propriâ, & sine Superioris facultate uti possunt. Secundo probat testimonio Molina de Iust. tom. 1. disp. 193. pag. 112. Tertio Authoritate Ioannis Honorij ab Axell. lib. 3. sum. Decret. tit. 39. n. 42. Quarto ratione. Quia Canones de religiosis loquentes habent locum etiam in Scholaribus, post Vota simplicia, quibus constituuntur veri Religiosi. Canones autem auferunt testandi facultatem Religiosis. ergo etiam his Scholaribus.

Quinto. Quia per eosdem Canones, paupertas est necessaria ad statum perfectionis: & non sufficit illa, per quam actu

actu

actū relinquimus omnia bona temporalia : sed oportet, ut moueatur, & cadat sub obligationem nunquam illa sibi querendi. S. Thom. 2. 2. q. 186. art. 3. Nauar. de reddit. Eccles. q. 1. monit. 1. monit. 7. num. 1.

Responsio ad ARGVMENTVM II.

§ 6 **S**ecundum hoc argumentum laborat eodem vitio, quo primum; non probat, quod est in quæstione. Esto. non possint Scholares post Vota habere factionem Testamenti. nego, hinc sequi, eos destitutos esse Dominio, & multò minus illud in quemquam transmisisse. Quæro enim ab EPOPTA tanto Iuriconsulto, quando passi capitis diminutionem maximam, mediam, & aliqui etiam minimam, Iure prohibentur testari, dicent, eorundem bona transisse in alterius Dominium? multò conformius Iuri diceret, ipsorum Testamenta esse rupta, & infirmata, sicut rumpitur testamentum illius, qui se vendidit in seruum, vel se alij arrogandum præbuit, Vt non ignorat Aduersarius; his persimilis est, qui se Votis religiosi obstringit, & Religioni mancipat, per quã actionem seruis & arrogatis comparatur.

§ 7 Volui semel admonere Lectorem de hac forma argumentandi Aduersarij. ne sæpius repetere cogar. quoniam pleraque argumenta, quæ restât, huc collineant, vt ostendatur, Titium post Vota non potuisse condere testamentum. quod licet concedatur; non tamen inde infertur, Titium (vt dixi) amisisse Dominium, nec in Caium transmisisse, quod est nostræ Controuersiæ caput.

Responsio

Responsio ad Maiorem.

MAior erat. Testamenti factio est usus causalis re- § 8
rum ut proprietarum Iure Dominij competens.

Respondeo primò, hanc propositionem nullo modo probari ex l. 32. de hered. instit. Cuius initium est. *illa institutio* in quâ ne verbum quidem est, quod huc trahi possit. Solum enim ibi statuitur, *testamenta non posse ab alienâ voluntate dependere*, nec hæredis nominationem conferri in alienum arbitrium.

Secundò respondeo, falsum esse testamenti factio- § 9
nem semper esse usum causalem competentem ratione
Dominij. Nam Monachus & si regulariter nec val-
lidè, nec licitè testari possit. *Auth. Ingressi. C. de Sa-
cros. Eccl. Canonizata in c. quia ingredientibus 19. q.
3.* tamen in duobus casibus testari potest. Pri-
mus est, si Pater emittat professionem antequam
diuidat inter filios hæreditatem. nam ea distribu-
tio illi permittitur, & ex *Bartolo* est vltima Volun-
tas, & vim habet testamenti. *Auth. Si quâ mulier C.
de sacros. Eccl.* Vide *Couar. de testam. c. 2. n. 9. Suarez
tom. 3. de Religion. lib. 8. c. 16. n. 2.* in hoc autem casu
ille Pater, cum sit professus, non habet usum cau-
salem competentem Iure Dominij. ergò falsum est fa-
ctionem testamenti necessariò postulare talem
usum. quod si Aduersarius dicat, in eo casu eius-
modi professio concedi à Iure usum causalem ad ef-
fectum illius distributionis; multò rationabilius
dicere possumus Nos, à Sede Apostolicâ potuisse
N concedi

concedi Scholaribus Societatis post Vota tantū simplicia Dominium & *vsū causalem* ob causas expressas in Constitutionibus & ab eādē SANCTA SEDE approbatas.

60 Secundus casus est, si PAPA det licentiam Religioso professo testandi, quod posse facere est communis sententiā, & praxis confirmat. Vide *Couar. l. c. num. 10. Nauar. com. 2. n. 57. de regul. Molin. de iust. d. 141. tom. 2. Suar. l. c. n. 9. Sanchez. in decal. lib. 7. c. 8.* & ratio est, quia quòd professi non habeant factionem testamenti, non est de Iure naturali, nec diuino: sed humano. Ergò PAPA potest dispensare cum Professis, vt testentur. Neque obijciat Aduersarius, Professos carere omni Dominio, & Iure naturæ, Neminem testari posse de re non suā: aut esse contra Ius diuinum, vt manentē Voto paupertatis, concedatur actus testandi, qui est quidam Actus proprietarius.

61 Respondeo enim primum, negando Totum id, quod assumitur; deinde dico cum *Nauar. & Suarez locis citatis.* datis esse testamentum fieri de licentiā alterius, in quā actione non exercetur Dominium, sed est sola quædam administratio, vt etiam probat *Socin. consil. 13. incip. presens consultatio col. 4. §. Et.* Et sicut Abbas concedit professo facultatem donandi aliquid inter Viuos, nec tamen dispensat in Voto paupertatis; ita Pontifex concedens licentiam testandi, non dispensat in solemni Voto paupertatis Vnde infertur, esse etiam falsum, quod Aduersarius assumit in Minori argumenti principalis, *ad factionem testamenti requiri vsū*

vi usum causalem rerum vt proprietarum sub illa reduplicacione: cum ne requiratur quidem vsus causalis rerum proprietarum specificatiue, vt probatum est.

Responsio ad Minorem.

MInor erat. Scholares Societatis per emissionem ⁶² substantialium Votorum amittunt usum rerum vt proprietarum iure Domini competentem, & habent Dominium tanquam non habentes.

Pro solutione Notandum est primo, Usum late, hoc loco accipi pro actu, quo disponitur de aliqua re, quomodocunque id fiat, siue illam alienando, siue consumendo quoad substantiam, aut solum quoad usum: siue ineundo quouis contractu, aut qualicontractu, vel pacto circa eandem rem per *not. Bart. in l. donationes 22. §. species. n. 1. ff. de donat.* & hic vsus siue Actualis dispositio dupliciter contingit. Nam aliquando fit ab eo, qui in illa re habet ius, hoc est, vel Dominium, & proprietatem, vel *usum fructum*, vel *usum* strictè sumptum, quatenus hæc nomina significant non aliquid facti, vel actum secundum: sed quiddam iuris, & actum primum. & tunc qui eâ de re disponit, dicitur disponere ex iure suo, & illa dispositio actualis, quatenus proficiscitur ab habente plenum dominium, vocatur *vsus causalis* à Iuristis, à Theologis *vsus iuris* late illum sumendo. quatenus verò ab habente vtile tantum dominium, id est *usum fructum* vel *usum*, appellatur cum à Theologis, tunc à Iuristis apud *Cap. de serui. Urban. Prad. c. 5. n. 1. & 2.*

Vsus Iuris. quia scilicet sic disponens, disponit ratione Iuris, quod in ea re habet; Aliquando autem aliqua res alienatur, consumitur, venit in contractus, vno verbo, de ea disponitur, non ex aliquo Iure, quod quis in ea habeat: sed ex concessione alterius, cui in eandem rem Ius competat. Sic Religiosi professi, quando consumunt res sibi attributas, quando donant aliquid de licentia Superioris, & exercent usum circa aliquam rem, non dicuntur exercere *Vsum Causalem*, neque *Vsum Iuris*, sed *usum causatum*, vel *facti*, vt Iurisperiti loquuntur, & Theologi. Et talis usus non comperit illis ratione vllius Iuris, quod habeant in ijs rebus, sed ex concessione alterius, qui habeat.

36 Secundo Notandum est, accidere posse, vt qui habet ius in aliqua re, & consequenter possit habere eiusdem rei *Vsum Causalem* vel *Iuris*, lege aliqua prohibeatur exercere tale Ius, & talem usum circa illam habere. ita contingit Pupillis & Minoribus, qui licet habeant Dominium & Ius rerum suarum, non tamen habent liberum & expeditum usum & dispositionem illarum; sed solū dependenter à Tutore & Curatore. quando tamen disponerent de ipsorum licentia, exercerent proprium Ius & haberēt *usum Causalem* vel *Iuris*. Contrā verò, qui carentes omni Iure, de alicuius licentia disponerent de re aliena; dicerentur habere *usum tantum Causatum & facti*.

Ita accidit in scholaribus Societatis. non amittunt *Vsum Causalem* vel *Iuris*. Sed solū per Vota redduntur quasi ligati, nec illi possunt habere;

habere, nisi dependenter à Superiore, cuius accedente consensu habent *Vsum Causalem sibi competentem ratione Dominij*, quod retinent; & patet inde, quia, si quis bona horum Scholarium furaretur; faceret iniuriam ipsis Scholaribus Dominis, & non Superioribus. At verò, si quis furaretur libros, v.g: quibus utitur aliquis professor; faceret iniuriam Religioni, penes quam est illorū Dominium. Porrò habere hoc modo *Vsum Iuris vel Causalem* ligatum vel dependentem, non est illi mamisisse, sed solùm habere impeditum.

Ad Minorem ergò negatur, Scholares Societatis non habere *Vsum rerum propriarum Iure Dominij competentem & habere Dominium tanquam non habentes*. Concedo, illum ipsos solùm habere impeditum & ligatum, sicuti habent Pupilli & Minores; & sicut isti disponentes cum debita licentia, dicuntur habere *Vsum Causalem vel Iuris*; ita Scholares Societatis; quando accedit consensus Superiorum, exercent *Vsum Iuris vel Causalem ratione Dominij competentem*. & consequenter, si talis usus est necessarius ad testandum, illo non carent.

Ad textus allatos ex Constitutionibus GREGORII XIII. respondeo in illis expressè Scholaribus Societatis concedi Dominium post Votandum autem dicunt, *Scholares in suorum bonorum usu religiosam servare paupertatem*; non licet inferre, carere ipsos usu eorundem: imò potiùs illum habere: in eo tamen servare paupertatem religiosam, quia more omnium Religiosorum non

vruntur suis bonis sine Superiorum licentia.

66 Ad testimonium *Molina* respondeo, in eo nihil esse, quod Aduersario faueat. obseruant autem Vota Scholares non secus ac professi, quia sine consensu superiorum non possunt sine reatu Sacriligij quicquam disponere de suis bonis. Et de *Molina* sententia, quoad retentionem Dominij, non potest esse dubium, cum passim affirmet, retineri.

67 Ad locum *Honorij* ab *Axel* contra citatum, respondeo, in eo nihil esse nisi quod *singula membra Societatis sunt verè ac propriè Religiosi*, de Dominio verò Scholarium ibidem hæc habet. *Interim bonorum Ius atque Dominium retinent, vt maiorem Societas habeat libertatem illos, si opus fuerit, dimittendi cum minori offensione. Vsum verò eorum arbitrio Superiorum.* GREGOR. VS XIII. in Constit. Ascendente S. licet. possunt itaque de ijs liberè prehabita licentia in pios vsus testari. l. in re. C. mandati. l. quæ ratione ff. de Acquiren. Domin. hæctenus *Honorius*, qui si stat ab Aduersario, do manus. Victorem agnosco. Ad id, quod dicit *Canones de Religiosis & votis loquentes habere locum in Scholaribus Societatis*, respondeo esse verum, nisi per statuta particularia aliquid peculiare Scholaribus concedatur. Conceditur autem retentio Dominij post Vota, vt agnoscit ipsemet *Honorius* allegando l. in re mandati C. Mandati, vbi hæc aurea regula Iuristis traditur. *Sua quisque rei moderator atque arbiter est.* Supponit ergò *Honorius*, Scholares esse adhuc dominos, atque ipsis manere suas res, id est proprias. Vellem sequentia d. legis in re mandata

asa, non omnia sed pleraq; negotia ex proprio animo facit. EPOPTA legisset, haud dubie à pluribus tibi cauisset. Sed his omissis, potuisset quoque Aduersarius legere in eodem Honorio num. 42. ibidem Institutum Societatis non posse nos metiri communibus aliorum ordinum rationibus, & sanctionibus.

Ad rationem, concedo, paupertatem esse necessariam ad statum perfectionis; eamq; postulare, ut relinquatur omnia bona temporalia, & inducat obligationem nunquam illa querendi, ut bene docet Nauarrus. Sed dico, Scholares Societatis idem facere, nam iuxta Votum, quod emiserunt, relinquunt iussu Superiorum sua bona, nec sine eorum consensu absque peccato quicquam acquirere possunt. Et S. Thomas verè asserit, ad statum perfectionis requiri paupertatem ad hoc, ut auferat curam & sollicitudinem rerum temporalium, quæ magnoperè impediunt acquisitionem perfectionis. addo tamen, hanc ipsam curam, & sollicitudinem non solum auferri per carentiam dominij; sed etiam per id, quod non possit quis vlllo modo disponere de rebus suis sine licentia Superiorum. & patet, quia diuites seculares inde patiuntur magnas sollicitudines ob res temporales, quia sunt occupati in ijs conseruandis, augendis, administrandis &c. teste Bernardo, quorum omnium nihil potest facere Scholaris Societatis. cum ex voto nihil retinere possit, nisi ad nutum Superioris, nec sua bona vllatenus administrare: sed omnis administratio illorum, ut primum Nouitiatum ingressi sunt, nedum post Vota, Prouincialis arbitrio committenda sit ei, qui maiori cum

fide tractaturus videatur, vt decreuit Congregatio
VII. Generalis in Can. 17, §. 1.

III. ARGUMENTVM
num. 12. 13. 14.

69 **T**ertio, inquit, Scholares tenentur se à temporalium rerum dominio & cogitatione, quantocyus expedire. ergò. antecedens probat ex Ordinatione Praepositi Generalis his verbis: Constitutionum mentis magis congruum est, & omnimoda paupertatis perfectioni magis conuenit, vt Scholares à rerum temporalium Dominio, & cogitatione quantocyus expediantur. patet sequela, quia si res temporales per viam testamenti distribuuntur, non expedimur ab earum Dominio & cogitatione quantocyus, sed post mortem, quo tempore testamentum confirmatur, nec ante testamentum Dominio priuat.

R E S P O N S I O.

70 **O**pus hic esset aliquo Tyresia, qui vaticinaretur, quid EPOPTA ex illo antecedente inferre velit. Suspicio tamen, velle eum inde efficere, non posse Scholares testamentum condere. quia si solum testamentum conderent; non se expedirent quantocyus à Dominio; sed solum post mortem. Verum meo iudicio rectius inferretur, non debere Scholares facere testamentum, vt ordinationem illam obseruarent. quia, si solum testentur; non se expediunt. Nullo autem modo sequitur ex illo antecedente, Scholares amisisse testan-

di fac

di facultatem. Cæterum legitimus sensus illius Ordinationis est, vt etiam dixi, licet in Constitutionibus nullum præfigatur tempus, sed relinquatur arbitrio Generalis, quando Scholares debeant se exuere Dominio bonorum suorum, quod retinent post vota; non est tamen existimandum Dominij renunciationem esse diutissime differendam. ideoque Præpositus Generalis qui in hoc suas vices committit Superioribus immediatis, determinauit certum tempus, hoc est, quadriennium ab ingressu, vltra quod sine ipsius consensu illa renunciatio prorogari non possit. Quocirca Argumentum ex hac ordinatione ductum ad rem nullo modo pertinet.

Miratur ibidem Aduersarius, me in Consulta-⁷¹ tione ad hoc ipsius argumentum ne verbo quidē respondisse, suspicaturque à me fuisse declinatū, *quia fortè nihil, quod scopo meo deseruiret in mentem incidebat.* fallitur vehementer. Subsedit hoc argumentum in illius Scripti (quod, vt dixi, integrum ad manus meas non peruenerat) pagellâ extremâ; sicut solet in fundo vasis non solum quod vltimum, sed etiam quod pessimum subsidere: Iâ, nisi fallor, ΕΡΟΡΤΑ intelligit, *aliquid mihi tunc etiâ in mentem incidere potuisse, quod meo scopo deseruiret:* illiq; gratias ago pro eâ responsione, quam mihi suggerit num. 14. habeat sibi res suas.

IV. ARGVMENTVM.
num. 15. & 16.

72 **T**estamentum, inquit, quod propter factum heredis instituti reuocare non est integrum, nullius est momenti, nec vllum iuris operatur effectum Authore Baldo, &c. Atqui testamentum Titij post Vota substantialia est huiusmodi, quia illius reuocatio non potest fieri sine voluntate Superioris Societatis heredis instituta. ergo testamentum factum à Titio ad fauorem Collegij Colonienfis, nullius est momenti.

R E S P O N S I O.

73 **S**ivsqum, hinc enim uerò, enormiter exerrat E-
SOPOTA, ostendendum illi erat, Titium per-
missione Votorum amisisse Dominium, con-
firmasse Testamentum ad Caij fauorem factum,
nec illud potuisse reuocare; ille autem probat, te-
stamentum factum ad fauorem Collegij Colo-
nienfis esse nullum. Sic ita. quâ ratione hinc col-
ligis, Dominium esse amissum, & prius testamen-
tum confirmatum, quod erat probandum?

74 Adde, quòd falsum est, nullarum esse virium
testamentum ad fauorem Collegij Colonienfis.
quia, licet quælibet dispositio debeat à Titio post
Vota fieri de consensu Superiorum; tamen Su-
periores tenentur illi dare hunc consensum ad di-
sponendum irreuocabiler post quadriennium
ab ingressu, quo tempore exacto, Scholaris qui
cunque

cunque tenetur reuocare quodcunque testamē-
tum, & de suis bonis absolutè & irreuocabiliter
disponere, vt sæpè iam dictum est; itaque tantum
abest, vt hæc reuocatio testamenti sit impossibi-
lis (quia dependet à voluntate vnus, hoc est Su-
perioris & Societatis hæredis institutæ) vt potius
sit debita, & necessaria. Et posito casu, quo Scho-
laris post quadriennium sit dispositurus irrecu-
perabiliter de suis bonis, non tenetur disponere
ad fauorem Societatis, sed pro suâ deuotione, vt
habetur expressè 3. part. c. 1. §. 7. & in exam. c. 4. §. 5.

V. A R G V M E N T V M.

num. 17. & 18.

HOc quinto Argumento Aduersarius par-75
tim ad ingenium, partim in viam redit. Ad
ingenium, quatenus propositum illi est, o-
stendere. Titium post Vota non potuisse testa-
ri. quod licet concederetur; non sequeretur, vt
sæpè dixi, Titium fuisse destitutum Dominio
suorum bonorum, aut illud in Caium transtulisse.
In viam autem redit, quatenus assumit pro ratio-
ne, Scholares Societatis non retinere Dominiū
particulare ad testamenti erectionem prorsus ne-
cessarium. Sed formemus argumentum, vt appa-
reat, quam nullum sit. *Ad Testamenti erectionem est
prorsus necessarium Dominium particulare. Scholares
hoc Dominium post vota non retinent, ergo non possunt
testari. Maiorem supponit ex suo argumento se-
cundo. Minorem probat primò ex Horatio Mando-
sto,*

sto,

sio, Emmanuele Rodriquez, Romano Hayo, qui dicunt, Scholares Societatis non habere Dominium, nec in particulari, nec in communi, ex Hieronymo Gabrielio, qui affirmat eos habere solum Dominium in communi, ex Alphonso Roderico, qui ait paupertatem in eo consistere, vt non solum corpore, & exterius cunctas mūdi res missas faciamus; sed voluntatem & affectū penitus ab ijs auellamus. quod sanè, inquit EPOPTA, non facit, qui Dominium in particulari retinet sine iustissimis causis, & testamenta reuocatoria conficit, quibus nō sine iniuria spem heredibus probabiliter competentem euertit, & maximè Titius, qui sua bona in Casum irrevocabiliter transmittit. Denique ex Nauarra, qui docet peccare mortaliter, qui contra votum paupertatis etiam simplex, querit vel retinet vllum Dominium, sicut contra Castitatem, qui quemuis vsum Venereum cupit, vel habet.

R E S P O N S I O.

76 **M**Aiorem esse falsam patet ex refutatione secundi argumenti principalis, num. 80. & seqq.

Minor etiam falsissima est, vt demonstraui in Auctario, num. 4. & 7. quia Mandosius, Rodriquez, & Hayus expressè loquuntur de Dominio bonorum Collegij, cuius Scholasticus membrum est. Nostra verò quaestio est de Dominio priorum, & paternorum. Idem dico de Hieronymo Gabrielio. quod si de Dominio particulari actiuo sermo sit, vt esse debet, Emm. Rodriq. qq. reg. t. 1. q. 1. a. 4. expressè docet, Scholares retinere Dominium, neque

que hoc esse contra substantiam Religiosæ paupertatis. Sicut dicunt quidam, Monachum Episcopum de licentia PAPÆ Dominium posse retinere, & in omnium sententiâ coniugati post matrimonium consummatum possunt esse veri Religiosi retinendo mutuo dominium suorum corporum.

De sententiâ *Alphonsi Rodericij* circa paupertatē 77
Scholarium, nemini dubium esse potest. Si vllus est, qui in Societatis Instituto apprimè versatus sit, *Rodericius* est. Is ergò, cū nō loquatur de Scholarium paupertate, sed communi omnibus Religiosis; nihil inde deduci potest contra hanc paupertatem specialem, & cū ipse fuerit per plures annos Nouitiorum Magister, sine dubio exegit à singulis promissionem de abdicando dominio, quando Superiores iniungerent. Non ignorabat autem, iniungi solere minimum post quatuor annos, & exacto biennio probationis admittebat ad vota simplicia, nemini iniunctâ abdicatio-
ne dominij. Quis autem suspicari audeat, hominem tantâ scientiâ rerum Societatis, & morum integritate præditum, fuisse passurum, plerosq; Nouitios emittere Vota, non factâ prius abdicatio-
ne Dominij? Sed his omiſſis.

Dico, verissimè affirmare *Rodericium* esse Re- 78
ligiosos fictos, & mendaciter pauperes, qui dimissis rebus temporalibus retinent affectum erga illas. Sed hoc tam conuenire potest Scholaribus Societatis retinentibus Dominium, quàm quibuslibet Professis illius incapacibus. Quod autem

autem Scholares retineant *Dominium* bonorum suorum *particulare*; non potest illos impedire, quò minus possint retrahere omnem affectum à rebus temporalibus, & quin illas habeant *tanquam non habentes, & possideant tanquam non possidentes.*

79 Nec ista Dominiij retentio in Scholaribus Societatis minuit quidquam de perfectione paupertatis, vt doctissimè ostendit *Suarez de Inst. Societ. l. 4. c. 6. à num. 12.* quia est sufficientissima ad omnem illam perfectionem, quæ in Statu religioso, quatenus est Schola perfectionis acquirendæ, desiderari potest. ratio autem est, quam indicauimus *num. 66.* quia aufert omnem curam & sollicitudinem rerum temporalium, ob quam solam auferendam Votum paupertatis emittitur. & verè pronunciauit *Theodicus* ille Cancellarius Colonensis: *Magis nocet Religioso vsus peculij sine proprietate, quàm proprietatis sine vsu.*

80 Quod verò dicebat Aduersarius, *non sine iniuria fieri testamenta reuocatoria, quibus spes hæredibus probabiliter competens euertitur,* non sapit nec Theologum, nec Iurisconsultum. cum hæredes instituti in testamento ante ipsius cõfirmationẽ nullũ ius habeat in bona Testatoris: nec verum est, Titium irreuocabiliter transtulisse *Dominium* suorum bonorum in Caium per prius Testamentum, aut per ingressum societatis, aut per Votorum emissionem, vt toties probatum est, & porro probabitur. *Nauarii* testimonium verissimum est. quia etiam Votum simplex paupertatis obligat uenturam ad non retinendum perpetuò *Dominium*.

nec aliquid quærendum: non obligat tamen ad dimittendum, nisi iuxta intentionem vouentis; de quâ si non constet; dimittendum est quamprimum fieri potest. Si autem constet; dimittendum est tempore, quod intentione designatum est. De intentione autem Scholarium Societatis, quoad hoc, nullum est dubium. Obligant enim se ad Dominium abdicandum *quandocunque Superior iusserit, post primum probationis annum.* Quid habet ergo Nauarrus, quod nostræ sententiæ incommodet?

VI. ARGUMENTVM.

Dato, inquit, *sed non concesso, quod Titius post e-8 i* missa Vota retineat Dominium in particulari bonorum suorum: cum eorundem vsu sit perpetuo priuatus; hoc Dominium erit inutile, & instar Domini Quiritarij, imaginarium, cum vsus iam abdicatus nunquam possit cum dominio consolidari, quod in iure absurdum est. Hæc Aduersarius, & quia ego in mea Consultatione respondi, Titium non fuisse priuatum simpliciter vsu bonorum suorum, sed solum vsu independente à voluntate Superiorum, ac proinde illis annuentibus posse vti rebus suis, & de iis disponere tanquam verum Dominum; Miratur, eâ absurdam responsionem mihi in mentem venire potuisse; quia propter vsum à voluntate alterius dependentem non potest rectè dici quisquam habere vsum cum Dominio, talis enim vsus sic dependens non est effectus Domini priuati & particularis, de quo Controuersia nostra est, sed Domini in communi, vti in alijs Religiosis videre est, qui
licet

licet Dominium in particulari non habeant; nihilominus
retinent vsum à voluntate Abbatis dependentem. Con-
cludit itaque, si Scholares Societatis non habent
vsum nisi dependentem à Superioribus; non habere
rerum Dominium particulare, sicut non habent reliqui
Religiosi.

Deinde, quia ego ad aliud ipsius argumentum
respondens, dixeram, posse dari casum, in quo
consolidari possit dominium; quod retinent
Scholares, cum vsum, quem habent dependentem;
hoc est, si dimittantur à Societate; dicit hoc esse in-
subtile, qui recedere à Societate non est in potestate Scho-
larium, qui se perpetuo ex parte sua Religioni deuine-
runt. & licet possint dimitti à Superioribus; hoc tamē non
obest; quia quod ob voluntatem tertij contingere potest, non
aspicitur. Et quando presens rei Status non indicat con-
tingentiam de futuro, non inspicitur tunc, quod euenire
potest l. inter stipulantem §. Sacram. & ibi Bart. ff. de
verb. oblig. Et vt Poetam agnoscamus, affert illud
Claudiani:

Omne futurum:
Despicitur, suadentq; magis presentia fructum:

R E S P O N S I O.

62 **I**am supra in Confutatione secundi Argumenti
notavi, vocabulum *Vsus*, sæpè significare ipsam
actionem disponendi, siue actualetm dispositio-
nem de rebus temporalibus. & quia actualis hæc
dispositio aliquando competit disponenti ratio-
ne Iuris, quod in illis rebus habet; aliquando ve-

rò solùm ex concessione alterius; Dixi, primum illum appellari *Vsum Causalem* vel *Iuris*, Secundùm *Causatum & Facti*. Adde nunc idem Vocabulum *Vsus* sæpè accipi pro *Iure & Facultate vtendi* aliquâ re, de quæ eâ disponendi. & hic duplex est, *Causalis*, & *Formalis*. *Causalis* est ius vtendi aliquâ re propria, & dicitur à sua causa hoc est Dominio, à quo, vt à proprietate nō est separatus; sed cū sua causa, id est cū proprietate, coniunctus & vnitus est; & potest dici pars Dominiij iuxta *legem 4. ff. de vsu fructu*. & tunc nō est species Seruitutis. quia res sua nemini seruit. *l. vti frui ff. si Vsus fructus petatur*. *Formalis* verò *Vsus* dicitur, quando vsus, hoc est ius vtendi aliquâ re, est separatum à suâ causa, id est, à proprietate, & ab eâ distinctam habet formā, ita vt apud vnum sit proprietas, apud alium verò *Vsus* eiusdem rei, ex *l. rectè dicimus. ff. de verb. signif.* & hoc modo *Vsus* non est pars Dominiij, sed species Seruitutis, vt habetur in *d. l. rectè dicimus*. sicut etiā *Vsus fructus* diuiditur in *Causalem*, & *Formalem*.

Aduersarius ergò, vt mox ostenderetur, videtur ⁸³ confundere has acceptiones vocabuli *Vsus*. Ego autem sic dico, Scholares Societatis respectu rerū suarum non amittere *vllum vsum*, quatenus *vsus* significat *Ius & facultatem disponendi* de illis, quia retinent Dominium, & proprietatem. quatenus verò *vsus* significat *actionem disponendi*; dico eosdē Scholares non amittere *Vsum Causalem* vel *Iuris* competentem ratione Dominiij simpliciter, sed cum addito: id est *vsum independentem*, quod est dicere, non posse illos disponere de suis bonis sine cōsensu Superiorum, illustratur hac similitudine;

○

habens

habens potentiam ambulandi liberam & expeditam, si ligetur; non dicitur simpliciter amittere motum. sed cum addito, hoc est, *dum est ligatus, vel nisi solvatur*, Solutus autem ambulat ex vi suae potentiae motivae, quam simpliciter non amiserat. Alia verò ratio esset, si motivam potentiam perdidisset. quia tunc si moueretur localiter; moueretur ex vi aliquâ extrinseca, non ex vi sibi intrinsecâ. Sic prorsus accidit Scholaribus Societatis. Ipsorum *Vsus Causalis* non amittitur, sed *ligatur* vinculo obedientiae & paupertatis. Si Superior illos soluat, hoc est, det illis licentiam, disponunt ex vi iuris & Domini, quod habent in suis rebus: & actualis illa dispositio, est *Vsus Iuri & Causalis*, & non tantum *vsus causatus & facti*. alij autem Religiosi, cum nullum *vsu* habeant, prout *vsus* significat Ius, & facultatem disponendi, neque possint habere *vsu Iuri & Causalem*, quia sunt privati omni Dominio & Iure; quando Superior illis dat licentiam disponendi de aliquâ re, & illâ utendi; perinde est, ac si mouerentur ab extrinseco, sicut ille, qui perdidit potentiam motivam, & illa dispositio & *Vsus* non competeret ipsis ex vi alicuius iuris, cum sint incapaces, sed ex vi concessionis sibi ab altero factae.

84 Ad argumentum ergò Aduersarij, quando dicit, *Scholares sunt privati perpetuo suorum bonorum vsu, ergò Dominium quod retinent est inutile, & imaginarium*. Respondi in Consultatione, & nunc etiâ respondeo. Sunt privati simpliciter, hoc est, omni vsu tam dependenti quàm independenti,
nego,

nego, sunt privati cum addito, id est, *usu independen-*
tem à Voluntate Superiorum, sicut *Minor-*
nes, concedo. & intelligo de *usu Causali*, latè ac-
 cepto, hoc est, de *Actuali* dispositione ratione
 Domini. Nam hunc *usum* *Vota* Scholaribus nō
 abstulerunt, sed solū ligarunt. Et quando Su-
 perioris licentia accedit, exercent, vt dixi, *usum*
Causalem & Iuris.

Ex quibus patet, hunc *usum*, quem Scholares 85
 habent dependenter à licentiā Superiorum, non
 esse similem *usui causato & facti*, quem omnes
 Religiosi habent; Et nullum esse argumentum,
 quo dicebatur, *usum*, quem habent Scholares, non esse
effectum Domini privati & particularis, de quo est
 controuersia, sed *Domini in communi*, vt in alijs Reli-
 giosis videre est, & consequenter *responsionem*, quæ
 mihi in mentem venit, non esse absurdam, vt EPO-
 PTA conuertiatur.

Sed urgere pergit, ipsum *usum Iuris & Causalem*, 86
 cum eam Scholares Societatis non possent habere nisi de-
 pendentem à Superiore, reddere *Dominium*, quod retine-
 tur, inuicile, & imaginarium, quia nunquam potest cum
Domino consolidari, quod in iure absurdum est.

Respondeo, primò abuti Aduersarium Iuri- 87
 bus, *usus formalis* (qualis hic non est) morte *usu-*
arij dicitur consolidari cum proprietate §. . *Instit.*
de usufru. & not. DD. in titul. quibus. mod. usufru. vel
usus amittit, non verò *usus facti* dependens, vt pa-
 tet in pupillis & minoribus. His enim quando
 maiores facti obtinent *usum facti* independentē,
 non dicitur *usus consolidari*, sed tantum libera rei

suæ administratio Scholaribus committitur, quãdo consensu Superiorum permittitur illis bonorum suorum dispositio in causam piam; nec minus hoc absurdum, quàm cū minoribus 25. annis, qui, vt modò ostendi, rerum suarum administrationem liberam & independentem non habent, si tamen vicefimi anni metas excefferint, venia ætatis fit, vt res suas administrare possint. *l. 2. C. de his, qui Ven. ætat. impetr.* licet hi hanc administrationem liberam in perpetuum, Scholares verò, quoad illum actum, impetrent; & falsum est, *non debere in hac Societate attendi quod casu dimissionis, qui dimittitur, recipiat vsum liberum Dominiij.* quia licet Scholares non possint ipsi discedere; tamen potest contingere, & contingit aliquando, vt dimittantur; in quo casu retentio Dominiij non est inutilis. quod vt magis explicetur,

88 Respondeo secundò. Vtilitatem huius Dominiij, quod retinetur in Societate, non esse spectandam in nostro proposito ex eo capite, quod Aduersarius tanquam purus Iurisconsultus sibi imaginatur; Sed ex fine, quem SANCTVS FVNDA TOR in Constitutionibus sibi proposuit, & SEDES APOSTOLICA approbavit. Aduersarius putat, nullum alium finem esse Dominiij rerum temporalium, nisi commoditatem, quæ ex illis percipitur. quæ commoditas, si penitus & in perpetuum abiata fuerit; Dominium sine dubio respectu huius finis est inutile, & imaginarium. (vt aliquid demus Aduersario.) Societas neglexit hunc finem, ideoque in *Septimâ Congregatione*

Gene.

*Generali can. 17. §. 5. decretum fuit, vt tempore proro-
gationis, quæ Scholaribus cōceditur, ad abdicā-
dum Dominium, nihil ex annuis prouentibus r̄ r̄um
temporalium, quarum proprietatem retinent, possessori-
bus accrescat. Sed in pijs causis annui hi fructus Prouin-
ciali iudicio impendantur. Quis, ergo, inquit, est fi-
nis propositus Societati in hac Domini retentione? Responderet GREGORIUS XIII. varias
esse causas in suā Constitutione. Ascendente Domi-
no. & illam nominatim, vt maiorem Societas habeat
libertatem illos (qui retinent Dominium post vo-
ta) si opus fuerit cum minori offensione dimittendi. Si
Aduersarius voluisset, aut potuisset, vt certè po-
terat ac debebat, distinguere inter prædictos v-
sus & fines; abstinuisset profectò à conuitijs.*

VII. ARGUMENTVM

num. 21. & 22.

Tertius, inquit, per Vota confirmauit Testamentum 89
in seculo factum, quoad vsum bonorum suorum, illo
enim priuatus est perpetuò. Ergo quoad vsum mortuus est
ciuiliter, & decessit quoad illum testatus. Ex alterâ parte
retinet dominium, & quoad dominium non est mortuus ciui-
liter. ergo ratione domini decessit intestatus. decedere autē
ex parte testatum & intestatum abhorret à Iuris regulis.

In Consultatione num. 21. respondi, Titium
per vota non esse mortuum ciuiliter, quoad vsum⁹⁰
bonorum suorum simpliciter; sed solùm quoad vsum
independentem à voluntate superiorum: adeoque
retinere Dominium, & vsum, & quidquid est

○ 3

Iuris

Iuris bonorum suorum; sed impeditum, ne exeat
 in actum secundum. EPOPTA, pro sua singulari
 modestiâ, in his meis pauculis verbis clamat, esse
 ingentem verborum abusum, nihil omnino sani in his esse,
 ut supra, inquit, ostensum est: nec esse verum, Titium,
 quoad usum dependentem civiliter viuere, & probat,
 quia pari ratione reliqui quoque Monastica vita sectato-
 res aliarum Religionum ob eundem usum non moreren-
 tur, & consequenter post conditum ante solemnem profes-
 sionem testamentum, adhuc discederent quoad dictum u-
 sum dependentem, donec naturaliter è viuis discedant,
 intestati, quo quid, inquit, potest esse ieiunum magis?

R E S P O N S I O.

¶ I **E** Nimuerò magnus hîc non verborum tantum,
 sed contumeliarum numerus, vocat me ver-
 bosum: nil habentem sani: mea dicta falsa: & maxime
 ieiuna appellat. non imitabor illum. conuincam
 tantum, magno in errore versari. Et licet nihil sit
 in hoc argumento, quod non apparere possit so-
 lutum in proxima confutatione mediocriter cõ-
 sideranti; placet tamen breuiter ad singula ali-
 quid dicere.

Ac primum. Si quis est meis in verbis abusus,
 ille me docuit. Etenim cum certum sit bona,
 quorum ratione potest quis dici discedere testa-
 tus, vel intestatus, esse immobilia, mobilia, se mo-
 uentia, iura, & actiones, prout actio significat ius
 agendi civiliter, & petendi, quod sibi ex contra-
 ctu, vel quasi, item ex delicto, vel quasi, debetur

ex instit. §. actio. tit. de action. non autem prout significat actum humanum, vel exercitium alicuius humanæ dispositionis; cum, inquam, hæc ita sint; Aduertarius in suo argumento assumpsit, Titium per vota confirmasse Testamentum in sæculo factum, quoad usum bonorum suorum, quo priuatus est perpetuo. & consequenter quoad usum mortuum esse ciuilitè, & decessisse quoad illum testatum. An non ergò ipse abutitur vocabulis. cum enim *usus* secundum subiectam materiam vniuocè loquendo sit accipiendus vel de *causali* vel *formali*, vel etiam improprie pro *utilitate ipsa* ipse de *actuali dispositione* bonorum accipit. At hæc non est bonum immobile, non mobile, non se mouens, non Ius, non actio in significatione paulò antè explicata, quæ omnia & sola sunt materia vltimarum voluntatum. Quis autè vnquam audiuit, aut legit, aliquem quoad actiones humanas ciuiles in casu simili mori ciuilitè, ac propterea decedere intestatum, vel testatum. Ego tamen, vt etiam hîc indulgerem libertati loquendi mei EPOPTÆ, respondi, Titium esse mortuum, ciuilitè quoad usum bonorum suorum, non simpliciter, sed solùm quoad usum independentem, quod verissimum est, quia independentè à Voluntate superiorum non potest de illis disponere. Sed si hic meus est *ingens abusus Verborum*, & propterea damnor; profectò non est absoluen- dus EPOPTA, cuius exemplo necessariò peccare debui.

Secundo dico, supposita doctrinâ traditâ su- 92

pra de duplici *Vsu Causali*, seu *Iuris*, & *Causato* seu *facti* (quos *vsus Aduersarius* non videtur distinguere) si pergamus abuti vocabulis, illos tantum dicendos esse mortuos ciuilitate, *quoad vsum causalem*, qui illum penitus amiserunt: nec villo modo habere possunt, neque sine licentia, neque cum licentia alterius. tales sunt alij Religiosi, qui cum sint incapaces dominij priuati, & particularis; implicat, vt possint habere *vsus causalem*, qui non competit nisi ratione dicti Dominij. At Scholares Societatis, cum retineant *dominium particulare*, cum licentiâ saltem superiorum, possunt habere eundem *Causalem vsus*. ideoque absolutè & simpliciter, quoad ipsum, non sunt mortui ciuilitate, nec dici potest, eos quoad dominium, decessisse intestatos, & quoad hunc *Vsum*, testatos.

93 Quoad *Vsum* autem *Causatum*, & *facti*, nullus potest dici mori ciuilitate quia impossibile est hunc *Vsum* à quoquam amitti, quoniam nullus religiosus est, qui ex iure, & concessione alterius, non possit disponere de rebus temporalibus. Sicut ergo nullus Religiosus respectu *vsus causati* potest dici ciuilitate mori; ita non potest dici ciuilitate viuere: cum contrariorum eadem sit disciplina.

94 Dico tertio, si velimus (vt debemus) propriè loqui. *mori ciuilitate & decedere testatum vel intestatū*, dici solùm respectu bonorum, vt dicebam, immobilium, semouentium, Iurium, & actionum: quæ sola bona sunt materia vltimarum voluntatum. Et hoc contingere potest dupliciter. Primo. Si quis decederet testatus. v.g. respectu quorundam
dam

dam bonorum immobilium, & non omnium: vel respectu immobiliū, & nō mobiliū. &c. Secundò si respectu bonorū v.g. immobiliū decederet intestatus quoad nudam proprietatem, & testatus quoad dominiū directū, vel vsumfructū. hoc posito: dico, Scholares Societatis per vota simplicia nō mori ex parte testatos, ex parte intestatos. quia etiam post vota retinent omnia sua bona immobilia, mobilia, &c. Et omne ius respectu bonorū temporalium competens. Sicut contra, Religiosi professi, & in Societate Coadiutores formati, per emissionem Votorum decedunt ex omni parte testati. quia amittunt omnia bona, quæ habebāt, & omne ius, quod eorundem ratione ipsis compete-
 bat. Atque ex his inferitur, illud absurdum, quod abhorret à Regulis Iuris, hoc est, *decedere ex parte testatum, & ex parte intestatum*, non habere locum in Scholaribus Societatis, qui, vt diximus, retinent omnia sua bona, & quidquid est Iuris respectu illorum, adeoque posse iam EPOPTAM intelligere, an *in meis verbis sit aliquid sani, & succi: An verò sint penitus insana, & ieiuna.*

VIII. ARGUMENTVM.

num. 23.

TRipliciter probare intendit, Titium post 95 vota substantialia non potuisse componere testamentum *argumento à contrario sensu.*

Primò, *quia testamentum condendi facultas conceditur ante Ingressum in Societatem, ergò post ingressum subtrahitur.*

O 5

Se-

Secundò. Quia Nouitijs tantùm testandi facultas conceditur ex Mandosio. tract. de priu. ad instar. Glos. 2. num. 13. ergò, per subauditum intellectum, Scholaribus non conceditur.

Tertiò. Quia ex Tannero, nisi Candidati Societatis reuocent testamentum factum ante ingressum, aut non velint reuocare, non sunt admittendi. ergò postquam sunt admissi, non possunt testari. & probat hanc consequentiã, quia nulla alia potest esse ratio, cur non admittantur, nisi reuocauerint testamentum, quàm quia ingressi reuocare non possunt.

R E S P O N S I O.

96 **P**rimum de his testimonijs ab Aduersario productis potest dici illud. Marc. 14. Et testimonia conuenientia non erant. primum enim, quod ille ducit ex exam. c. 4. §. 5. præterquam quod est falsum; quia ibi nullo modo agitur de facultate testandi ante ingressum; non conuenit cum secundo testimonio, quia secundo asseritur Nouitios, adeoquæ iam ingressos posse testari, primo autem & tertio illud negatur.

97 Deinde, etiamsi concederem totum argumentum, & Titium post ingressum non posse testari; adhuc nihil probaret, quod pertineat ad scopum Controuersie nostræ, nam, dato & non concesso, Titium post ingressum non posse componere testamentum; adhuc negatur amisisse dominiũ honorum suorum, illudquæ in Caium transtulisse: quod est in quæstione.

98 Præterea dico, primum & tertium argumentum

tum nimium probare. probant enim per Aduersarium, non solum subtrahi facultatem testandi post Vota, sed etiam ante Vota, statim post ingressum; qui verò nimium probat, nihil probat. per not. ad princip. Auth. vt determ. sit num. Cler.

Postremò Noto, *Argumentum à contrario sensu* sine dubio receptum esse in Statutis & Constitutionibus; & (ne omnia denegem Aduersario) cōcedo aliquo modo esse cōtraria, non esse ingressum, & esse ingressum. non emisisse Vota, & emisisse Vota: & admitto illud axioma. *Contrariorū Contraria est dispositio.* Sed postulo ab Aduersario, vt mihi vicissim concedat, esse verum aliud axioma, de quo Euerhardus in locis loco à contrario num. 9. *Contrariorū eadem est dispositio;* & tunc demum esse firmum *argumentum à contrario sensu;* si non resultet prauus intellectus, aut correctio Iurium, vt passim Doctores. Deinde & hoc, *quod dispositum ad vnum finem, non debet eius contrarium operari.* Auth. principales. C. de Iureiur. & ibi Gloss.

His positis ad omnia allata argumenta responderi potest, non procedere *argumentum à contrario sensu.* primum, quia si Scholares Societatis non possent testari, sequeretur, eos, qui habent dominium particulare bonorum suorum, non posse testari: quod est absurdum: & pugnat vt EPQPTA concedit, num. 34. cum lege naturali, diuina, positiuâ, ciuili, & canonica: & est contra rationem & textus Iuris communis, exorbitans, & si Aduersarius contendat, ingressos iam in Societatem esse specialiter prohibitos testari; debet afferre

afferre textus expressos, & rationes conuincen-
tes: quod nunquam faciet. erubescat igitur sine
lege loquens contra §. *consideremus*, *Auth. de Trient.*
& *semiff.*

101 Ad Authoritatem *Mandosij* in particulari iam
dixi in *Auctario*, nec eum in loco citato *plurima*
verba profundere, vt ait *EPOPTA*; nec habere illam
particulam *Tantum*, & hoc testimonium produ-
xisse contra seipsum, qui, contra quod probant
alia duo testimonia, ostendit post ingressum in
Societatem, habere facultatem testandi.

102 Ad Authoritatem *Tanneri*, quæ desumpta est
ex 3. tom. disp. 6. q. 3. dub. 6. num. 205. respondeo ne-
gando sequelam, hoc est, *nullam fore rationem, cur*
Candidati non admitterentur in Societatem, non reuo-
cato testamento antea facto, si post ingressum non caverēt
facultate testandi Ratio enim, cur talia testamenta
reuocari debeant, & si quis nollet reuocare; non
admittatur, non est, quia post ingressum subtra-
cta sit facultas testandi & reuocandi testamen-
tum: sed quia statim post ingressum *Candidati*
vel debent abdicare se omninò *Dominio suo-*
rum bonorum, erogando illa in pauperes; vel
promittere, se idem facturos post primum ab ingres-
su annum *quandocunque Superior iniunxerit*. Si quis
ergò nollet reuocare testamentum iam factum;
consequenter non vellet obedire huic Consti-
tutioni: adeoque esset indignus, qui reciperetur,
& vt suprà notauimus ex *Molina*, si fortè iam esset re-
ceptus, dignus esset, vt expelleretur.

IX. ARGUMENTVM.

num. 24. ad 30.

EX ijs, quæ Aduersarius pluribus verbis hoc loco inuoluit, hoc breuiter argumentum ex ipsius sententiâ formo : *Nemo potest testamentum tanquam actum pendentem à voluntate vnius, condere dependenter à voluntate alterius l. illa Instit. ff. de hered. Instit. l. ait Prator 5. & l. metum. 9. §. Sed quod Prator ff. quod met. caus. & l. captatorias. C. de mil. testa. Omnis Religiosus habet actum pendentem à voluntate Superioris, cum non habeat nec velle, nec nolle ex. c. Si Religiosus de elect. in 6. & Doctoribus passim ibi, & in c. in presentia. de probat. ergo nullus Religiosus potest condere Testamentum. ergo neque Titius, nec vllus Scholaris Societatis, cum sint verè ac propriè religiosi, & profiteantur veram abnegationem propriæ voluntatis, & iudicij. seq̃ in omnibus conformare debeant cum voluntate ac iudicio Superioris cui etiam liberam sui ipsorum, rerumq̃ suarum dispositionem relinquere teneantur, studeantq̃ obedientiam plurimum obseruare, & in ea excellere. vt habetur varijs Constitutionum locis, quos citat. Confutat deinde quasdam meas responsiones, quas commodius infra proponemus, & soluemus.*

R E S P O N S I O.

IN hoc argumento proponendo admiratus sum Aduersarij solertiam. cum enim ratio potissima legis prohibentis Religiosorum testamenta

menta sit, quia non habent vllius rei dominium, vt dicitur in *Auth. Ingressi. C. de sacros. Eccles.* canonizata in c. *quia ingredientibus*; ille prudentissimè abstinuit ab hac ratione. quia si assumpsisset, Scholares Societatis non habere Dominium; sciebat à me meritò negatum iri. hac ergò ratione dissimulatâ, aliam attulit, quæ cõmunis est non solù dispositionibus testamentarijs Religiosorù; sed quibuscunq; alijs dispositionibus, cõventionibus & pactis eorundem. Ista enim omnia æqualiter prohibita sunt Religiosis: quippe qui nō habeant *nec velle, nec nolle*, & quoad hoc æquiparantur seruis. Sed malè nihilominus sibi consuluit. quia, quẽadmodum Religiosi, licet nō habeant *velle & nolle*, possunt cū legitima licentiâ alias dispositiones facere licitè & validè; ita etiã cum eadẽ legitimâ licentia facere testamentarias. discrimen solũ est in hoc, quod alias dispositiones possunt facere cum licentia suorum Superiorum: testamentũ autem solũ cum licentia PAPÆ, vt est clarum in Iure. & ratio discriminis est optima, quam affert Sanchez l. 7. in deca. c. 8. n. 5. quia consuetudo, & conuictus humanus postulat, vt Religiosus aliquid consumat, donet, mutuet, expendat, &c. quæ omnia, cum sit contra Votum Paupertatis, facere absque licentia; debuit hæc facultas impertiendi licentiam esse penes Superiores ordinarios: & omninò fuisset irrationabile, hoc reseruari PAPÆ At verò, cum per testamentum Testator declarat, quid fieri velit de bonis, de quibus testatur, post suam mortem naturalem, quod non po-

stula-

culatur à quotidiano conuicta, & religiosa
 consuetudine, & sapit aliquo modo dominium
 & sollicitudinem etiam in tempus post mortem;
 iure ac merito nō debuit hoc relinqui in potesta-
 te Superiorum ordinariorum: sed tanquam casus
 rarissimus reseruari P A P Æ Canonum Cōditori.

Ex his habemus primò, cum per Canones, & 105
 Ius commune prohibeantur testari Religiosi
 professi carentes omni dominio; Scholares So-
 cietatis hac lege non affici: cum *dominio particulari*
 non careant.

Secundò habetur, sicut omnis Religiosus ab- 106
 solutè potest cum legitima licentia omnes dispo-
 sitiones facere etiam testamentum, nec illi ob-
 stat, quod careat *velle & nolle*, & quòd legitima li-
 centia testandi ob rationem dictam reseruetur
 P A P Æ; sic sequitur, Scholares Societatis, qui re-
 tinent dominium bonorum, nec afficiuntur,
 quoad hoc, prohibitione Iuris communis; æquè
 posse facere de licentia suorum Superiorum te-
 stamentum & alias dispositiones. quocirca *non est*
frigidissimum, vt ait Aduersarius num. 26. meum ar-
 gumentum, dum dixi, vocabulo *dispositionis*, lo-
 quendo de Scholaribus, cōprehendi etiā *testamētū*
factiōē, quia Scholaribus ad dispositionem quā-
 libet faciendam sufficit licentia priorum Su-
 periorum: nec illos comprehendit ratio legis po-
 tissima, hoc est, vt dixi, carentia *dominiū particula-*
ris. Sed respondeamus ad singulas propositiones.

Ad maiorem iam respondi in *Auctario num. 41. 017.*
 illam legem, *illa Institutio*, adduci extra rem, & per
 illam

illam non probari, testamenta non posse pendere ab alieno arbitrio, hoc est, non fieri de alterius licentia sed non posse nominationē hæredis committi arbitrio alterius; in *l. autem Ait Prator. & in l. metum.* nihil aliud statuitur, nisi quod, quæ fiunt ex metu, rescindi oportet. Testamētum autē quod fit à Religioso de licentia Superioris, non fit ex metu, sed fit liberè & spontè, & nullo modo coactè, vt malè affirmat Aduersarius *num. 28.*

In *l. denique captatorias.* decernitur, Institutiones sub conditione de futuro esse nullas: Vt si quis, inquit *Gloss. dicat Instituo te si Titius voluerit, vel sit meus hæres, quem Titius voluerit: vel eris meus hæres, si me institueris.* quorum omnium, nihil est in casu Titij: Nam ipsemet designauit hæredem absolutè & liberè, & sub nulla conditione de futuro. Itaque falsa est maior, *testamentum non posse condi dependenter à voluntate,* hoc est, à licentiâ alterius, vt patet etiam de Testamentis factis à Professis de licentia PAPÆ.

108 Ad minorem quando dicuntur Religiosi non habere velle, & nolle, non est sensus, quod nullam possint facere dispositionem, nullam obligationem contrahere: sed quod si aliquid tentent absque Superioris Auctoritate, id ab eodem retractari possit. Vide *Nauarrum. com. 2. de regul. n. 42. Azor. tom. 1. lib. 12. c. 11. q. 5. Lessium lib. 2. de Inst. c. 2. dub. 1. n. 6.* quare accedente legitimo Superiorum consensu possunt Religiosi contrahere, & disponere quocunque modo, iuxta tamen præscriptum *Extrau. Ambitiosa, de reb. Eccl. non alienan.* & nisi lege
ali-

aliqua peculiari prohibeantur, quoad dispositiones verò testamentarias Iure communi, vt dixi, prohibentur Professi, & licentia reseruat *PAPÆ*, quo Iure communi non tenentur Scholares Societatis, qui emittunt solùm Vota simplicia, & habent Dominium bonorum ex Constitutionibus Apostolicis, & in illis cessat ratio legis, vt supra significauimus.

Neque habet vllam vim, quod contra assertur, de abnegatione perfecta propriæ voluntatis & iudicij &c. quia Scholares disponentes de rebus suis, non faciunt nisi conformiter ad voluntatem Superiorum.

Et quod adducitur ex *Mandosio num. 27.* dicente Scholares Societatis non habere vocem & consensum, & omnem suorum bonorum curam, & administrationem in Præpositum transtulisse, qui ijs inuitis & minimè vocatis tanquam nulli facto contradicere valentibus de istis bonis disponere potest. perperam ab Aduersario intellectum est. *Mandosius* enim, vt patet ex textu, & in *Auctario probauit num. 4.* non agit de proprijs bonis, & paternis singulorum; sed de bonis Collegiorum, quorum cura & administratio est penes Præpositum Generalem, & ab ipso designatos. Ex quibus omnibus patet, etiam Minorem esse falsam. Licet enim Scholares non habeant *nolle & velle* nisi dependenter à voluntate Superiorum; tamen habitâ licentiâ, possunt quolibet iuridico modo contrahere & licitè & validè, vt omnes docent. Restant quædam impugnationes Aduersarij sparsæ hinc inde in argumento.

P

Prima

112 Prima est num. 26. vbi dicit, sub Generali dispositionis vocabulo non comprehendi factionem testamenti. Ideoque frigidissimum esse quod ego dixi, Scholares per Constitutiones posse disponere de rebus suis, & consequenter etiam testari.

113 Respondeo, falsum esse sub Generali dispositionis vocabulo non comprehendi factionem testamenti, cum verbum *disponere* in propria sua significatione importet vltimam voluntatem. *Alex. in rubr. ff. solut. matrim. col. 3.* Socin. in *Consil. 13. incip. Præsens disputatio ad 5. per l. dispensatorem. ff. de sol. Niconit. in repet. rub. solut. matrim. à n. 127. vsque ad 130.* Verba autem debent intelligi proprie. *Mench. 4. Præsumpt. 178. n. 3. per l. qui liberus. §. hæc verba. ff. de vulg. l. non aliter. ff. de legat. 3.* Deinde Respondeo, verbum *disponere* secundum subiectam Materiam esse accipiendum per *l. Si vno anno ff. locat. & conduct.* Vide *Euerhardum in loc. à subiecta materia n. 1.* Subiecta autem materia est de Scholaribus Societatis, qui retinent dominium, nec tenentur iure illo communi prohibente testari sine licentiâ PAPÆ. ergo verissimum est sub nomine *dispositionis* contineri etiam testamentum. In alijs verò Religiosis est diuersa ratio, vt supra ostendimus, quia ipsi de licentiâ Superiorum nõ possunt testari, licet possint aliter disponere.

114 Secunda est num. 28. ex eo, quod Superioris arbitratu determinetur tempus dispositionis bonorum propriorum faciendæ à Scholaribus, non autem dispositio ipsa, extrema inscitia est, dicere, ipsos Scholares disponere, cum propriam voluntatem & Iudicium abnegauerint,

& liberam sui, rerumque suarum dispositionem Rectori reliquerint.

Respondeo negando Assumptum. quia abnegatio voluntatis & iudicij, & libera sui & suarum rerum dispositio commissa Superiori, est propria omnium Religiosorum, qui tamen habitâ licentia eorundem licitè & validè disponunt, & liberè & spontè. Socin. d. Consil 13.

Tertia est numero eodem. Non valet, inquit, argumentum ductum à Religiosis Commendatarijs in Hispaniâ & Lusitaniâ, qui habent testandi facultatem, quamvis sint sub obedientiâ, ut probetur Scholares Societatis testari posse. quia isti Commendatarij nec verè & propriè Religiosi sunt, nec obedientiam verè & integrè, sed solo nomine profitentur.

Respondeo hoc non esse meum argumentum, sicut nec est præcedens. dico tamen, non esse nullius momenti, ut Aduersarius ait. quia qui illud adduxerunt, voluerunt solùm ostendere, alituius paupertatis voto (addo ego & obedientiæ) non repugnare posse testari. quare Paupertati, quæ est propria Scholarium Societatis, potuit etiam non repugnare factio testamenti. Sicut non repugnat Dominium, quod retinetur ad tempus, & quod nullo modo derogat Essentiæ, & substantiæ paupertatis religiosæ.

Quarta est num. 29. Non licet, inquit, inferre ex eo, quod Scholares non obstante Voto obedientiæ possunt alias dispositiones facere de suis bonis, retinere dominium in particulari: quia quod dispositiones alias ab arbitrio Superioris

perioris facere possint dependenter, arguit solum Dominium in communi.

- 119 Respondeo, hoc esse verum in Professis, & alijs Religiosis, qui nullum dominium habent rerum propriarum. At Scholares Societatis cum retineant *dominium in particulari* suorum bonorum, si possunt alias dispositiones facere, quid prohibet, quo minus faciant etiam testamentariam? ergò quando hæc dixi in Consultatione, non poteram iure timere opponi mihi ab Aduersario quod allegabam. Ideoque neque timeo nunc reprehensionem *Ludouici Romani, & Alexandri, quò olim Antonium Magnum exceperunt.*

X. ARGVMENTVM.

à num. 61. vsque ad 69.

Decimum hoc Argumentum est *Achilles mei Achillis*, cui sub initium *EPOPSEOS impar infeliciter congressus dicor*: quapropter diligenter proponendum est, & confutandum.

- 120 Primò supponit, Titium in emissione Votorum nullam fecisse protestationem reseruandi sibi dominium bonorum suorum; sed illa emisisse purè & simpliciter.

- 121 Secundò supponit, eundem Titium in Votis emittendis habuisse intentionem abdicandi se Dominio bonorum suorum, illudque transferendi in Caium hæredem institutum, quam intentionem colligit ex duobus locis Epistolæ à Titio scriptæ post Vota, in quorum altero ait, *se non curare vel obulum, neque cupere sua vel semel aspice-*
re.

re. Ex quibus verbis apparet, Titium agnouisse incapacitatem contractam reuocandi testamentum in sæculo factum: in altero *Vtinam*, inquit Titius, *id temporis intellexissem: non fuisset factum. quoniam aduerto, non potuisse bonâ conscientia fieri.* Ex quibus verbis apparet, ideò Titium pænitere facti testamenti: quia iam iudicabat, illud retractare non licere. Et confirmatur, quia in iisdem literis vel alijs, Caium precariè rogat, vt aliquid amplius præter legatum relictum Societati largiatur. cur autem rogasset, si existimasset se capacem reuocandi testamentum? cur suo iure vsus non fuisset?

Tertiò supponit, Dominium non nudis pactis & conuentionibus transferri, sed traditione¹²² vel vera, vt cum res de manu in manum traditur, vel fictâ, vt cum res possidetur titulo inualido ad illud transferendum, superueniente titulo ad transferendum valido: & addit in casu proposito, Titium non transmisisse Dominiû bonorum suorum in Caium ex vi testamenti, quod semper est retractabile ante obitum; sed ex vi votorum emissorum ab eodem Titio, non solum sine protestatione reseruandi, quinimò cum intentione abdicandi, adiunctâ ficta traditione eorundem bonorum: quæ in eo cernitur, quòd cum Caius hæres institutus, quando Titius emisit Vota, illa possideret nomine Titij causa familiaritatis; emissis iam Votis potuit optimo iure mutare sibi titulum possessionis, vt qui hæcenus nomine Titij familiaritatis causa possidebat; postea suo nomine, & animo domini possidere incepe-

rit, non secus ac si Titius post Vota pro eorundem implemēto in dictum Caiū vera traditione dominiū irrevocabiliter transtulisset, illique dominiū iam acquisitum cōcludit sine mortali peccato & summa iniuria auferri non posse. Sed formemus breuiter argumentum ex Aduersarij sententia.

¶ 123 Quotiescunque aliquis facto Testamento, & heredes instituit, eo existente, in detentione bonorum testatorum, & mutis in Societate post biennium Vota Simplicia sine protestatione reseruandi sibi, imò cum intentione positā transferendi dominium in heredem, efficit, vt institutus iure sibi mutet titulum possessionis, & incipiat possidere titulo domini, nec bona iam translata illi auferri possint sine peccato mortali. Hæc omnia contingunt in casu Titij respectu Caij, ergo dominium, quod erat Titij ante Vota, translatum est irrevocabiliter in Caium, &c.

R E S P O N S I O.

Dicam primum aliquid de suppositionibus, & postea ad argumentum in forma respondebo.

¶ 124 Ad primam suppositionem quæro ab Aduersario. Vtrum, si Titius fecisset protestationem de reseruando sibi dominio; impedita fuisset dominiij translatio in Caium institutum? An verò non fuisset impedita, & nihilominus dominium transiisset? Si respondeat non fuisse impediendam dominiij translationem, etiam facta protestatione, & dominium fuisse transferendum; impertinens est dicere, Titium hanc protestationem non fecisse, quia, etiam si fecisset, ex suppositione dominium nihilofecius transiisset, quod protestatio

statio actui & facto contraria nihil valeat. *Gail.*
 1. *obs.* 73. *num.* 7. & 2. *obs.* 101. *n.* 2. Si respondeat, fa-
 cta protestatione retinendi dominium, fuisse im-
 pediendam eiusdem translationem, primum hæc
 protestatio fuisset contraria facto, id est, actuali
 abdicationi dominij, quæ in sententia Aduersarij
 est effectus votorum substantialium religiosorum
 ex illorum emissione necessariò consequens:
 & ideò talis protestatio nihil operata fuisset. Sic-
 ut, si quis volens suscipere Subdiaconatum, pro-
 testaretur se non velle obligari voto solemnī ca-
 stitatis, nihil efficeret, quoniã ex institutione Ec-
 clesiæ susceptioni illius ordinis, est annexum votum
 solemne castitatis. Et confirmatur, quia protesta-
 tio hominis priuati nõ potest auferre ab emissio-
 ne votorũ, si illa includunt vel ex Iure positio,
 vel diuino effectum priuationis dominij, vt putat
 Aduersarius, hũc ipsum effectum, quia licet pro-
 testatio admittatur contra præsumptionem Iuris,
 & de Iure; non tamen, quando ex ea fraus legi
 facilè fieri potest. *Menoch.* 5. *Præsump.* 29. *n.* 14.

Ad secundã suppositionẽ de intentione abdicã-
 di dominium. quæro pariter ab Aduersario. *virũ*, si ¹²⁵
 Titius illã non habuisset, fuisset nihilominus do-
 minium transiturũ in Caiũ, an non? si respõdeat, fu-
 isse nihilominus transiturum: impertinens est, illã
 habere, vel non habere. Si respondeat transiturũ
 non fuisse; recurrit idem argumentum, quod de
 protestatione. Nam posito quòd Titius velit e-
 mittere vota, quibus ex sententia Aduersarij est
 annexa necessariò abdicatio dominij; non potest

priuata intentio vouentis impedire effectum necessario consequentem ex Essentia Votorum. & hoc dictum velim in sententia illorum, qui putant, si quis intendat vouere, & interius habeat intentionem non se obligandi, adhuc tamen obligari, ita *Sotus. lib. 7. de iust. q. 1. a. 2.* ob rationem dictam, quia obligatio oritur ex Voto, sicut effectus necessarius a sua causa. Sed, si sequamur sententiam longè probabiliorem, *Glossa in cap. literaturam. de vot. & vot. redempt. Angeli. v. votum 1. q. 7. Syluest. v. metus q. 8. & v. pactum. n. 4. Nauarri in Man. c. 12. n. 27.* dicentium, Intentionem non se obligandi, esse contra Substantiam Voti, & illud reddere nullum (sicut nulla esset donatio facta cū Intentione non alienandi a se rem donatam) tunc dico, Votum paupertatis emissum a Titio cum intentione non abdicandi dominium, & non se obligandi ad hanc abdicationem, fore nullum.

Hæc autem absurda, quæ sequerentur in sententia Aduersarij ex vi dictarum *Protestationis & Intentionis*; in Scholaribus Societatis emittentibus Vota cum protestatione reseruandi dominij & intentione non se illo abdicandi, non sequerentur in nostra. quia illi solùm protestantur, velle reseruare dominium, & idem retinere intendunt donec Superior iniungat, quod est conforme Constitutionibus & naturæ Votorum, quæ ipsi emittunt: nec vilo modo pugnat cum paupertatis religiosæ Essentia.

126 Ad tertiam Suppositionem primùm verissimè dicitur, dominia non nudis pactis, & conuentionibus,

nibus, sed traditione vera vel ficta transferri. Sed reliqua, quæ ibidem dicuntur, falsa sunt. nam: v. per fictam traditionem dominium transeat ab vno in alium, qui est in possessione, quique ea detinet titulo inualido ad transferendum dominium: opus est, vt superueniat alius titulus validus ad dominium transferendum. nam si superueniat titulus inualidus ad hunc effectum, dominium non transfertur. v.g. locavi tibi domum ineam. titulo locationis non fit tua, licet illam detineas, si postea illam tibi vendam, fit tua quoad proprietatem. quia venditio est titulus validus ad dominium transferendum. at si eandem domum tibi concedam in Emphyteusin, non fit tua quoad proprietatem. quia hic titulus Emphyteusis non est validus ad proprietatem transferendam. *Euerard. in loc. ab Emphyteusi ad censum. n. 2.*

Aduersarius supponit, emissionem Votorum simplicium in Societate esse titulum sufficientem & validum ad transferendum dominium, quod est maximè in quæstione, & ego probavi esse falsum: quare manifestissimè petit principium.

Deinde clarè sibi ipsi repugnat, quando dicit, ¹²⁷ Titium ex vi Testamenti, quod est reuocabile vsque ad mortem, non transmisisse Dominium in Caium. quia in ipsius sententia per Votorum emissionem Titius mortuus est ciuilitè, & confirmauit testamentum antea conditum: confirmato autem testamento per mortem naturalem aut ciuilem, statim transit dominium hæreditatis in hæredem, nec est opus vlla aliâ traditione,

verâ vel fictâ. Sed sola aditione, siue acceptatione ipsius hæreditatis acquirit hæres dominium bonorum defuncti ante eorum apprehensionem ac possessionem *l. cum hæredes ff. de acquir. possess.* Imò hæres suus fit dominus, antequam hæreditatem adeat, eo quòd vna prorsus cum defuncto, persona censeatur. Quæ propterea dixerim, vt EPOPTA intelligat, extra rem tam multa se attulisse de ficta traditione, quasi illa necessaria sit hæredi ad comparandum dominium hæreditatis.

128 Ex his patet responsio ad Maiorem argumenti. in initio propositi, neganda enim est absolutè, quia, dato etiam & non concesso, quod Scholaris aliquis emitteret Vota sine protestatione reseruandi dominium, & cum positua intentione illo se abdicandi; licet alius esset in detentione bonorum ipsius, non posset hic iure mutare sibi titulum, & incipere possidere animo, & nomine domini. quia emissio Votorum simplicium in Societate facta à Scholaribus non est titulus validus, vt dixi, ad dominium transferendum: & Aduersarius hæctenus contrarium non probauit.

129 Ad Minorem respondeo. primò, in casu Titij deesse validitatem tituli ad transferendum dominium. quia emissio Votorum ab ipso facta nõ est efficacior, quàm facta ab alijs Scholaribus.

130 Secundò respondeo quoad protestationem, vt etiam dixi in Consultatione num. 64. & 65. non fuisse eâ opus Titio, cura certi Iuris sit per Vota Scholarium non amitti dominium: & si opus fuisset, Titio non defuisse, quia expressè voluit

uit omnia, intelligendo iuxta Societatis Constitutiones, quæ Scholaribus concedunt retentionem domini-
nij etiam post Vota.

Tertiò respondeo, quoad intentionem abdi-
candi se dominio, primò falsum esse quod illam
Titius habuerit: nec rectè probatur contrarium
ex duobus illis locis Epistolæ, vt ostendi in eadè
Consultatione num. 66. & 69. imò ex eadem Episto-
la clarè colligitur, Titium positivè non habuisse
talem intentionem, scribit enim *se toto tempore No-
uitiatu, cum ex vna parte consideraret singularem Cha-
ritatem Superiorum erga se in victu, vestitu, &c. & ex
alterâ summam annonæ caritatem ob illorum temporum
difficultates, scribit, inquam, se in perpetuâ animi agri-
tudine & molestiâ fuisse. & cordis anxietate, & vt ipse
loquitur, sæpè coram Deo calidas sparsisse lachrymas pro-
pter dispositionem à se factam, quam vellet retractare, &
& rem totam alio modo instituire: & in eadem animi
dispositione fuit etiâ statim post Vota, vt ex eadè
epistolâ constat. quis ergò sibi persuadeat illum
in actu emissionis Votorum habuisse intentionē
abdicandi se absolutè dominio honorum suorū,
illudque in Caium transmittendi?*

Adde, quòd Titius in ipso primo ingressu in,
Novitiatum de more promisit, *se post primum an-
num promptè renunciaturum omnibus suis bonis, & ea e-
rogaturum in opera pia & sancta de consensu Superiorū,
& sciebat se teneri ad non danda sua bona con-
sanguineis, nisi de iudicio duorum vel trium virorum
prudentium cum approbatione Superioris electorum.*
Quis credat, iuuenem probum, & timoratae con-
scientiæ

scientiæ sine sui Superioris consensu, omnibus incōsultis sua bona voluisse dare, & re ipsa dedisse Caio suo germano, nisi qui summâ cum iniuriâ velit illum præsumere malum & infidelem?

- 133 Huc accedit, quòd, licet Titius in emissione Votorum habuisset intentionem abdicandi le dominio suarum rerum; *attamen cum ista intentio (sunt verba EPOPTÆ num. 62. in fine) insufficiens sit, & tanquam in mente retenta nihil operetur; nemo secundum eam, & ex illius vi affirmare iure potest, secutam fuisse dominij abdicacionem & illius transmissionem in Caium.*
- 134 Dicere potest. *Titium detexisse postea per literas istam suam intentionem, & voluntatem.* Sed hoc nihil est, quia ad hoc, vt intentio & voluntas operetur; opus est, vt sit simul cum signis externis: quæ tamen fuerūt (si tamen fuerunt) longo tempore posteriora. Sic accidit in Sacramentis. Si enim intentio baptizandi infantem præcedat aut subsequatur lōgo tempore ablutionem, & prolationē formæ, non fit Sacramentum, quia non coniunguntur moraliter intentio interna, & ista signa externa.
- 135 Imò, dato etiam per impossibile, quod Titius, quando scripsit illam Epistolam, habuisset actua-lem intentionem abdicandi dominium; ex senti-entia *Molina & Layman* supra relatâ in *argumento primo*; fuisset nulla talis dispositio, vtpote facta non iuxta Constitutiones sine consensu Superiorum, & in Consanguineum non adhibito prudentium iudicio, cum voluntas non solemnis nō sit

fit voluntas. *Menoch. l. Presumpt. q. 80. n. 30. & paria*
 sint aliquid non facere, vel non debito modo *l. i.*
§. penult. ff. quorum legat.

Postremò dico. si talis intentio reseruandi sibi³⁶
 dominium fuisset necessaria ad non transferen-
 dum dominium in hæredem institutum, non de-
 fuisse Titio. quia, vt dixi, vouit *omnia intelligendo*
iuxta Constitutiones, quæ excludunt intentionem
 abdicandi se per emissionem Votorum statim
 dominio, & postulant solùm intentionem abdi-
 candi se illo, *quando Superior iniunxerit.*

Quæ verò adduntur de Titij æstimatione pu-¹³⁷
 tantis se perdidisse dominium suorum bonorum,
 nec posse vti suo iure ad ea repetenda: & propterea
vti verbis precarijs, vt aliquantò plus haberet pro Collegio
Coloniensi, & se penitere facti. iam exposui hæc om-
 nia in Consultatione. *num. 68. & 69.* Et dato
 & non concesso, ista omnia esse vera, vt dixi eo *n.*
 68. priuatus iste error Titij nihil operaretur, vt
 patet: cum in damnis amittendæ rei suæ, Iuris er-
 ror non noceat. *l. error. ff. de iur. & fact. Ignor.* Titius
 autem certabat de damno rei suæ amittendæ:
 Caius verò de lucrando. Atque hæc sufficiant cir-
 ca Confutationem huius vltimi argumenti, ex
 quibus facilè soluuntur, quæ Aduersarius repli-
 cat. *num. 64. 65. 66. 67. & 68.* partim enim falsa
 sunt, partim nullo fundamento nixa, vt constare
 poterit cupienti aliquid boni otij perdere
 in his nugis.